

חידושי מגלה לרבינו נסים ז"ל מגלה נקראת באחד עשר בשנים עשר וכו'.

פעמי בזה ופעמים בזה ולקמן במתניתין מפרש לה: לא פחות ולא יותר. לא פחות מי"א ולא יותר מט"ו כרפין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון בט"ו ובעי בירושלמי אמאי לא אמרי מימות אחשורוש שהרי נעשה בו נס.

ומשני פדי לחלוק פבוד לארץ ישראל. שאלו היה אומר מימות אחשורוש לא היתה ירושלים ושאר ארצות ארץ ישראל בכלל מוקפין לפי שהן חריבות עכשו.

אבל מניין מימו' יהושע בן נון איתא לא"י בכלל. שאעפ"י שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן מימות יהושע בן נון וכדב' אליעזר דאמר אשר לו חומה אעפ"י שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכו.

וי"א מפני שתחלת מפתו של עמלק בימות יהושע היה והוא תחלת הנס. ומנא לן דאזלינן מימות יהושע בן נון מדכתיב במגלה היושבים בערי הפרזות ש"מ למילף מפרזים דיהושע הוא דכתביה וכתבי גבי יהושע מלבד ערי הפרזות דכתיב בסיחון ועוג מה התי קרי ערי פרזים אף כאן בקריאת מגלה: אלא שהפריים וכו'.

כלומר מאחר שהמוקפים קורין בט"ו ושאינו מוקפים קורין בי"ד הכל בכלל תו היכא י"א וי"ב וי"ג אלא שהפריים נתנו להם חכמים רשות להקדים קריאתם בימי הפניסה שהם יום שני ויום חמישי שלפני י"ד מפני שבני הפרי' מתפנסין לעיירות למשפט לפי שב"ד יושבין בעיירות בשני ובחמשי פתקנת עזרא ובני הפריים אינם בקיאים כ"כ וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר ולא הטריחום חכמים לחזור ולבא ביום י"ד ופעמים שאותו יום פניסה שהם מקדימים לקרות בו חל ביום י"א ופעמים בי"ב ופעמים בי"ג ולקמן במתניתין מפרש כיצד כפי רש"י יום הפניסה שהיו באים לב"ד בשני ובחמישי וקשיא לרבינו הא דאמרינו לקמן במתניתין איזו היא עיר גדולה כל שיש בה י' בטלנין פחות מכאן הרי זו פפר ואי הוי טעמא משום ב"ד וכי בשביל שיש שם עשרה בטלנין יש שם ב"ד.

ע"כ נראה לרבינו דמירי בספר תורה שבני הפריים מתפנסים בכל שני וחמישי לשמוע ס"ת והשתא אתי שפיר הא דתני לקמן איזו זו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה פפר ובאין לשמוע ספר תורה בעיר דכיון שאין שם עשרה בטלנין אין רגילין להתפלל במנין ולקרות בס"ת.

והקשה החשה הרב ר' חיים ז"ל למה אמרינו מקדימין ליום הפניסה קרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות שהרי בני העיירות גדולות קורין לבני הפריים ביום י"א והן קורין לעצמן ביום י"ד.

ובקמא דיבמות אמר רבא פי אמרינו לא תתגודדו כגון ב"ד אחת בעיר אחת פלג מורו כדברי ב"ש פלג מורו כדברי ב"ה ואם קרה נמי שבני העיר קורין לבני הפריים בי"א בי"ב ובי"ג וקורין לעצמן ביום י"ד קרי ביה לא תתגודדו דהוי כב"ד אחד בעיר אחת דפלג מורו כב"ש ופלג מורו כב"ה.

ואומר רבינו דלאו קושיא היא קלל שְהָרִי עֵיקָר הַתְּקֵנָה כִּף הִיָּה בִימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר כִּינּוּן שְׂרָאוֹ צִנְרָה בְּדָבָר וְאֵלּוֹ וְאֵלּוֹ מוֹדִין שְׁקוֹרִין לְבָנֵי הַעֲזִירוֹת בְּיוֹם י"ד וְלְבָנֵי הַכְּפָרִים יָשׁ לְהַקְדִּים וְלִהְיֵה לֹא שִׁינָה כָּאֵן לֹא תַתְּגוּדְדוּ דְלִהְיֵה כְּשִׁתֵּי תוֹרוֹת.

וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר הֶתֶם ר' יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ עַד כָּאֵן לֹא שְׁנִיתָ מְקוֹם שְׁנֵהְגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְכו' דְלֹא חֲשִׁיב אֲגוּדוֹת כִּינּוּן שְׁשִׁנִּיהֶם מוֹדִים שְׁבַעֲרִי זֹו עוֹשִׂים כִּף וְבַעֲרִי זֹו עוֹשִׂים כִּף וְאִם הִיָּה בֶּן מְקוֹם זֶה מְשַׁתְּקַע בְּזֶה הִיָּה עוֹשֶׂה כְּמוֹתֵם וְהָא דְסַבְרֵי לְקִישׁ לְמִימֵר הֶתֶם דְּדוֹקָא בְּמִנְהֵגָה לֹא חֲשִׁיב אֲגוּדוֹת אֲבָל בְּאִיסוּרָא חֲשִׁיב אֲגוּדוֹת וְהֵן חוֹלְקִין אֵלּוֹ מְאֵלּוֹ וּפְרִיָּה לִיהֵ ר' יוֹחָנָן וְהָא תַנְיָא ב"ש מְתִירִין אֶת הַצָּרוֹ' לְאַחִין וּב"ה אוֹסְרִין.

מכ"ש פְּרִיָּה דְהָא ב"ש וּב"ה כְּשִׁתֵּי בְּתֵי דִינִין בְּעִיר אַחַת דְּמוֹ וְאִיכָּא פְּלוּגְתָּא וְאַפ"ה לֹא חֲשִׁיבָא אֲגוּדוֹת כ"ש הֶכָּא בְּמִגְלָה לִיכָּא אֲגוּדוֹת כִּינּוּן דְּלִיכָּא פְּלוּגְתָּא כְּדַפְרֵי שִׁתֵּי: כִּי צִדָּה חָל לְהִיֹּת בְּשַׁבָּת.

כְּוִלְהוּ בְּזִמְנֵן שְׁקוֹבְעִין עַל פִּי הֶרְאִיָּה אִימְנָהוּ וּלְפִי רְאוֹת הַלְּבָנָה הֵן קוֹבְעִין אֲבָל אֲנֵן דִּינְדְעִין בְּקִיבוּעָא דִּינְרָחָא אִי אֲפֻשֶׁר לְפוּרִים בְּשַׁבָּת אוֹ בְּשִׁנֵּי אוֹ בְּד' מְשׁוּם דְּבָכָל הִנֵּי הִנֵּי בְּד"ו פְּסָח וּא"א לְהִיֹּת כְּדִאִיתָא בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מְשׁוּם יוֹם הַכְּפוּרִים.

וּבִירוּשְׁלַמִּי גְרָסִי א"ר יוֹסִי לִית כָּאֵן חָל בְּשִׁנֵּי חָל בְּשַׁבָּת וּבְרַבִּיעֵי דָּאֵם חָל י"ד בְּשִׁנֵּי צוּמָא רַבָּא בְּאַחַד בְּשַׁבָּת וְאִם חָל בְּשַׁבָּת צוּמָא רַבָּא בְּעִיר וּבְתָא חָל לְהִיֹּת בְּשַׁבָּת כְּפָרִים וְעִירוֹת מְקַדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה.

וּק"ל אֲמַאי לֹא אֲמַרִּין נְמִי הִכִּי כִּי חָל מְוָקְפִין בְּשַׁבָּת דְּנִדְחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה וְאַנּוּן אֲמַרִּין קוֹרִין בְּעַרְבֵי שַׁבָּת דְּהָא כִּי חָל י"ד בְּעַרְבֵי שַׁבָּת מְוָקְפִין בְּשַׁבָּת וְקָאֵמֵר דְּמְוָקְפִין וְעִירוֹת קוֹרִין בּוֹ בְּיוֹם וְלֹא מְדַחוּ מְוָקְפִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה.

הָא לֹא קוֹשִׂיא כִּינּוּן דְּמְשַׁכְּחֵי זְמַן הַמְּפֹרָשׁ בְּהִדְיָא נְדָחָה אַהֲוָא זְמַן דְּקָדִים מַה שְּׂאִין בֶּן כִּי חָל אַרְבִּיסָר בְּשַׁבָּת דְּלִיכָּא מְשַׁמִּיָּה זְמַן קְבוּעַ וּמְפֹרָשׁ הִילְכָּהּ נְדָחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה. גְּמָרָא הִיכָּא רְמִיזָה הַקְדָּמָה זֹו שְׁעוֹשִׂין בְּנֵי הַכְּפָרִים: בְּזִמְנֵיהֶם זְמַנִּים הַרְבֵּה תַקְנּוּ לְהֵם חֲכָמִים. לְרַבּוֹת י"א וִי"ב אֲבָל לִי"ג אֲמַרִּי בְּגְמָרָא דְלֹא צָרִיָּה קְרָא דִּיּוֹם י"ג זְמַן קַהֲלָה לְכָל הָיָא. וּפְרִישׁ רַש"י זְמַן מְלַחְמָה לְכָּהּ לֹא צָרִיָּה קְרָאִי.

וְקוֹשִׂיא לִיהֵ לְרַבִּינוּ יַעֲקֹב דֵּה"ל לִל זְמַן מְלַחְמָה לְכָל הָיָא. וְנ"ל דְּהִכִּי פְּרִישׁוּ זְמַן קַהֲלָה לְכָל הָיָא שְׁהָרִי מְתַאסְפִּי יַחַד לְתַעֲנִית אֲסַתֵּר דְּהִנָּה בְּיוֹם י"ג וּמְתַאסְפִּים שָׁם בְּנֵי עִירוֹת וּכְפָרִים וְהִילְכָּהּ לֹא צָרִיָּה קְרָא וְכֵן נִמְצָא בְּשִׂאֲלֹתוֹת דְּרַב אַחַאי וּבְיוֹם י"ג עָשׂוּ תַעֲנִית בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר לְפִי שְׁבוּ נִקְהֵלוּ לְעַמּוּד עַל נְפֻשָׁם וְהִיוּ צָרִיכִין רַחֲמִים.

וְכֵן מְצִינוּ בְּמִשְׁנֵה שְׁעֻשָׂה תַעֲנִית כְּשִׁנְלַחֵם בְּעַמְלָק דְּדַרְשִׁי בְּמַס' תַעֲנִית מְדַכְתִּיב וּמִשְׁנֵה אֲהָרֹן וְחֹזֵר מְכָאֵן לְתַעֲנִית שְׁצָרִיָּה ג'. וּמְכָאֵן נְרָא לְרַבִּינוּ יַעֲקֹב שְׂיִישׁ סַעַד לְתַעֲנִי אֲסַתֵּר שְׂאֲנוּ עוֹשִׂין בִּי"ג לְחוֹדֶשׁ כְּמוֹ שְׁעֻשׁוּ הִיְהוּדִים כְּשִׁעֲמָדוּ לְהַקְהֵל וְלְעַמּוּד עַל נְפֻשָׁם בִּי"ג לְחוֹדֶשׁ אֲדָר וּבְכָל הַתְּלִמּוּד לֹא מְצִינוּ לוֹ סַעַד.

וְמַה שְּׂאֲנוּ מְקַדִּימִין הַתַּעֲנִית לְיוֹם חֲמִישִׁי כְּשִׁחַל פּוּרִים בְּיוֹם א' וְלֹא עֲבָדִין לִיהֵ עָרַב שַׁבָּת דְּבָר זֶה נִמְצָא בְּתַשׁוּבַת הַגְּאֹוֹנִים לְפִי שְׁרַגִּילִין בְּתַעֲנִיּוֹת לּוֹמֵר סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים

נדבר זה אי אפשר לעשות בערב שבת שלא יוכל לטרוח בצורכי שבת ובמסכת סופרים נמצא שרבותינו שבמערב מתעניין באדר שלש תעניות דאסתר ואעפ"י שאותן היו בניסן לא רצו להתענות בניסן לפי שבו נגאלו אבותינו ממצרי: הואיל ועיניהם של עניים נשואו' למקרא מגלה.

כדי לחלק להם מעות פורים: אין קורין אותה אלא בזמנה. בי"ד ובט"ו.

וקשיא לן על הדין פירושא. הא דאמרין לקמן בגמרא הואיל ואמרו פורים מקדימין ליום הכניסה גובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגלה.

וראייתי להרב רבינו אפרים שפי' לפרק קושיא זו בזמן הזה שישראל מנסרין בדקדוקי עניות אי יתבו להו מתנות בי"א ובי"ב ובי"ג אזלי ואכלי להו בההוא יומא ושמתח פורים אינה נוהגת אלא בזמנה ובטלה לה שמח'.

וא"ת ליקרו בי"ב ולא ליתבי להו מידי עד י"ד וט"ו כיון דחזו עניים דקרו מגלה ולא יתבי להו מידי מיאשי ואזלי להו לדוכתא אחריתי וקא בטלה מהם מצנת מעות פורים מהני דקרו בי"א ובי"ב.

ורש"י פי' בזמן הזה שאין השנים פתקונן ואין שלוחי ב"ד יכולין לצאת כדרך וישאל אינו שרוים על אדמתם אלא הו מפוזרי' בכל פאה ואין השלוחין מגיעין לרוב המקומות והו נוהגין לומר מפוריא לפסחא ל' יום.

ואי קרינן בי"א בי"ב ובי"ג אתי למימנה מנייהו תלתין יומין עד פסחא ומקדמי ליה לפסחא ואתו למיכל חמץ בימים האחרונים של פסח < גירסא אחרתא הואיל ומסתפנין בה פלומר בזמן הזה שגוזרים שמדין על ישראל שאין השנים פתקונן אין קורין אותה אלא בזמנה דאי קרו הני בי"א והני בי"ב או בי"ג אנשא מילתא ושמעו אומות העולם וגזרי שמדא הילכך מקיימין דתותינו בצנעא אבל בזמן שישראל שרוים על אדמתם לא איכפת להו מידי.

והכי תניא בתוספתא הואיל ומסתפנין בה לא יסתפנו בה אלא בזמנה. וגרסי' בירושלמי תני במקום שהו מספנין קורין אותה בארבעה עשר ר' יוסי בעי אם במקום שהו מספנין לא יקראו כל עיקר.

[דף ב' ע"ב] פרפין המוקפים חומה מימות יהושע בן נון וכו' מנ"ל. דבקררא לא אזלינן אלא דשאינו מוקפין קורין בי"ד אבל במוקפין לא חזינן מידי דכתיב על פן הנהודים וכו'.

אמרי' בגמרא חזקי' קריה בטבריא בארביסר ובחמיסר מספיקא פלומר מספקת ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע או לא. וקשיא לן א"כ האידנא דמספקא לן טובא אמאי לא קרינן בי"ד ובט"ו דהא מספקא לן.

והגאונים מתרצים פי חזקה לא הנה מספקא ליה אם היתה נבנית בימות יהושע בן נון אלא (לאו) דפשיטא ליה דבימות יהושע היתה נבנית אלא ספיקא דאית ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע או לאו.

אָבֵל אָנּוּ דְמִסְפֵּקָא פְּנִיָּה מִלְתָּא אַם הִיָּתָה גְבִיּוּת מִיְמֹת יְהוֹשֻׁעַ אוֹ לֹא לֹא קָרִינוּ
בְּתַרְנוּוֹהוּ. וּמ"מ אֶפְתִּי מִבְּעַלְ לֹ בְּהִי מְנִיָּהוּ קָרִינוּ כִּינּוּ דְסִפְקָ גִּינְהוּ.

אִךְ יֵשׁ לְתַרְזֵן דְּהִיָּנוּ טַעְמָא דְלֹא קָרִינוּ בִּט"ו מִשּׁוּם דְּאִין שָׁם עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין וְכָל כְּרָךְ
שָׂאִין בּוֹ עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין נִידוֹן כְּכַפֵּר וְאַפִּי' הָוִי מְוָקָף מִיְמֹ' יְהוֹשֻׁעַ וּכ"ש בְּהִנְי דִּידוֹן דְּסִפְקֵי
גִּינְהוּ.

וּבְטַבְרֵיָא הָיוּ עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין: וְכָל הַסְמוּךְ לוֹ. אֲמַרִינוּ בְּגַמ' סְמוּךְ אַעפ"י שָׂאִינוּ נִרְאָה
נִרְאָה אַעפ"י שָׂאִינוּ סְמוּךְ.

נִרְאָה כְּגוֹן דִּתְבָא בְּרִישׁ טוֹרָא וְהַעוֹמֵד חוּץ לְעִיר נִרְאָה שֶׁהוּא מִן הָעִיר. סְמוּךְ דִּיּוֹשְׁבַת
הָעִיר בְּנַחַל נִידוֹן כְּכַרְךְ וְקוֹרִין בִּט"ו.

עַד כְּמָה קָרִינוּ לִיה סְמוּךְ. [דָּף ג' ע"ב] שְׂיָשֵׁב וּלְבַסּוֹף הַוָּקָף שְׁנַתְיָשֵׁב תְּחִלָּה בְּפִתִּים
וּלְבַסּוֹף הַוָּקָף חוּמָה.

בֵּית מוֹשֵׁב עִיר חוּמָה מוֹשֵׁב שָׁל עִיר חוּמָה בֵּית שְׁנַתְיָשֵׁב בְּתוֹךְ עִיר חוּמָה וְלֹא שֶׁהִי בֵּית
מוֹשֵׁב וְאַח"כּ עִיר חוּמָה אִינוּ נִידוֹן כְּבִתִּי עָרֵי חוּמָה. וְצ"ע מֵאִין יָדְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ הָעִירָו'
הַמְּוָקָפִים שְׁמַצָּאוּ שָׁם אִם הַוָּקָפוֹ וּלְבַסּוֹף יָשְׁבוּ אוֹ יָשְׁבוּ וּלְבַסּוֹף הַוָּקָפוֹ.

י"ל עַל פִּי הַדִּיבּוּר יָדְעוּ אִי גְמִי מְהִנֵּי לְאוֹתָן עֲיִירוֹת שְׁבָנוּ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ לְדַקְדָּק
לְהֵם בֵּין יָשְׁבוּ וּלְבַסּוֹף הַוָּקָפוֹ בֵּין הַוָּקָפוֹ וּלְבַסּוֹף יָשְׁבוּ דְלֹא דוֹקָא מִיְמֹת יְהוֹשֻׁעַ אוֹתָן
שְׁנַמְצָאוּ בְּנוֹיּוֹת דּוֹמֵיָא דְשִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אֲרָגוֹב דְּהוּא הִדִּין אוֹתָן עֲיִירוֹת שְׁבָנוּ בִּימֹת
יְהוֹשֻׁעַ נִקְרָאִין בְּתִי עָרֵי חוּמָה: כְּרָךְ שָׂאִין בּוֹ עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין נִידוֹן כְּכַפֵּר פִּי' כְּרָךְ מְוָקָף
חוּמָה מִיְמֹת יְהוֹשֻׁעַ אִךְ עַל פִּי שֶׁהוּא מְוָקָף בְּעֵי עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין מְפָנִי שְׁפָל כְּרָךְ שָׂאִין בּוֹ
עֲשָׂרָה בְּטַלְגִּין אִין ת"ח רִשְׁאֵי לְעַמּוּד בְּתוֹכּוֹ מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁהִקְב"ה בָּא לְבֵית הַכְּנֹסֶת וְלֹא
מְצָא שָׁם עֲשָׂרָה מִיָּד כּוּעֵס שְׁנַמְצָמֵר מְדוּעַ בְּאִתִּי וְאִין אִישׁ וְגו' כְּךָ פִּירֵשׁ רִש"י.

וּפִי' רַב אַחָא מְשַׁבְּחָא ז"ל בְּטַלְגִּין מְמַלְאֲכֵתָן וְכוּלָן גְּחֻלְקִים לְצוֹרְךָ הָעִיר. ג' מְהוּ דִּינִין
וְשִׁמְשׁ ב"ד וְגַבְאֵי צְדָקָה שְׁנִים וְאַחַד הַמְחַלֵּק עִמָּהֶם וְסוֹפֵר וְחֵזֵן וּמְלַמֵּד תִּינּוֹקֵת שְׁהוּ
יּוֹשְׁבֵין כָּל הַיּוֹם בְּבֵהֲכַנ"ס וְכִשְׁהוּא שְׁעֵת הַתְּפִלָּה מְזוּמָנִים לְהַתְּפַלֵּל.

וּבִירוּשְׁלַמִי בְּטַלְגִין שָׂאִין עוֹשִׁין כְּלוּם אֱלָא עוֹמְדִין בְּבֵית הַכְּנֹסֶת לְהַתְּפַלֵּל מֵהַר בְּשַׁעַת
הָרְאוּיָה: וְאַע"ג דְּאִתּוֹ מְעַלְמָא. דְּקַבּוּעִין בְּעִינּוּ: יִשְׂרָאֵל בְּמַעְמָדוֹן.

עוֹמְדִין הָיוּ עַל תְּמִידֵי צְבוּר בְּשַׁעַת הַקְּרִבָּתָן בְּמַס' תְּעַנִּית: אֲשֶׁר לוֹ חוּמָה. אֲשֶׁר לֹא כְּתִיב
בֵּא' וּמְסוֹרֶת לוֹ בּו' לְלַמֵּד אַעפ"י שָׂאִין לוֹ עַכְשָׁיו וְהִנֵּה לוֹ קוֹדֵם לְכּוֹ הָרִי הוּא כְּבִתִּי עָרֵי
חוּמָה אֱלָמָא אַעפ"י שְׁחָרַב נִידוֹן כְּבִתִּי עָרֵי חוּמָה: תְּלַמּוּד תּוֹרָה וּמֵת מְצוּהָ מֵת מְצוּהָ
עֲדִיף.

לֹא דוֹקָא נְקִט הֵכָא מֵת מְצוּהָ דַּה"ה אֶפִּי' לֹא הָוִי מֵת מְצוּהָ דְּמִבְּטַלְגִין תּוֹרָה לְהוֹצֵאת הַמֵּת
קְאָמְרִינוּ דְּהִיָּנוּ לְכָל מַתִּים שְׁבַעוּלָם וְאַיִדֵי דְּנְקִט מֵת מְצוּהָ [בְּמַגִּיל'] דְּכוּל' מֵלֵת' בְּעֵי
וּפְשֻׁט' מִשּׁוּם הָךְ בְּעֵיָא נְקִט לָה: עֲבוּדָה וּמֵת מְצוּהָ.

מֵת מְצוּהָ מֵת שָׂאִין קוֹבְרִין: מְוָלְאֲחוֹתוֹ. דְּתַנְיָא בְּסִפְרֵי וְלֹאֲחוֹתוֹ מַה ת"ל דְּכְתִיב גְּבִי נְזִיר
לְאָבִיו וְלֹאֲמוֹ לְאָחִיו וְלֹאֲחוֹתוֹ לֹא יִטְמָא לְהֵם וְקָא פְּרִישׁ הָכִי לְאָבִיו מַה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר וְהֵלֵא

כָּבֵד נֹאמֵר עַל כָּל נִפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבְנֶה אֱלֹהִים לְאָבִיו הוּא דְלֹא יִטְמֵא אֲבָל לְמַת מִצְוֵה מִטְמֵא וְלֵאמֹר מֵה תִּלְמִיד הָרִי שֶׁהֵיךָ פֶּהן הַדְיוֹט וְנִזְיֵר אֶף עַל פִּי שְׂאֵינֹו מִטְמֵא לְאָבִיו וְלֵאמֹו מִטְמֵא הוּא לִמ"מ וְלֵאחִיו מֵה תִּלְמִיד הָרִי שֶׁהֵיךָ פֶּהן גְּדוֹל וְנִזְיֵר מִטְמֵא הוּא לְמַת מִצְוֵה וְאֵינֹו מִטְמֵא לְקְרוֹבִים וְלֵאחֹוֹתֹו מֵה תִּלְמִיד לֹוֹמֵר הָרִי שֶׁהֵיךָ פֶּהן גְּדוֹל וְנִזְיֵר וְהוֹלֵךְ לְשַׁחֲטֵת אֶת פֶּסַחֹו וְלִמּוֹל אֶת בְּנֹו שְׂמִילֵת זְכָרִיו וְעֵבְדָיו מְעַפְּבִין אֶת פֶּסַחֹו כְּדִכְתִּיב הַמּוֹל לֹו כָּל זְכָר וְאֵז יִקְרַב לְעֲשׂוֹתוֹ וְלִהְיֵה תְּנִי לֵהוּ גְּבִי הַדְּדִי יְכוֹל יִטְמֵא וְלֹא יִקְרִיב אֶת פֶּסַחֹו שְׂאֵין פֶּסַח דּוֹחֵה אֶת הַטְּוִמָּה הֵא אֲמַרְתָּ לְאִחֹוֹתוֹ לֹא יִטְמֵא אֲבָל לִמ"מ מִטְמֵא וְלֹא יִקְרִי אֶת פֶּסַחֹו אֲלֵמָה מֵת מִצְוֵה חֲמוּר מְכֻלְהוֹ: גְּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוֹחֵה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂבַתוֹרָה.

כְּדָגְרִסִּינוּ בְּבָבָא מְצִיעָא כְּתוּב א' אוֹמֵר לֹא תוּכַל לְהַתְעַלֵּם וְכְתוּב א' אוֹמֵר וְהִתְעַלְמַתְּ מֵהֶם פְּעָמִי שְׂאֵתָה מִתְעַלֵּם וּפְעָמִים שְׂאֵין אֶתָה מִתְעַלֵּם זָקֵן וְאֵינָה לְפִי כְּבוֹדוֹ וְהִתְעַלְמַתְּ אֲלֵמָה מְפָנִי כְּבוֹדוֹ מִתְעַלֵּם כְּפִירִש"י.

וְאֵית דְּמִקְשׁוֹ עֲלֵיהּ מֵהָא דְאֲמַרִּינוּ פֶּרֶק מִי שְׂמַתוּ עַל מִי שְׂיֵשׁ לֹו כְּלָאִים בְּבִגְדוֹ דְּמִלְאֹו דְלֹא תְּסוּר קְאָמֵר שֶׁהוּא מְדַרְבְּנֵן אֲבָל לֹא שְׂבַתוֹרָה לֹא אֲמַרִּינוּ גְּבִינָה גְּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְלֹא קוֹשִׁיא הֵיא דְהָא מְשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת מְשַׁמַּע נְמִי הֵתָם דְּדַחִי לֹא תַעֲשֶׂה שְׂבַתוֹרָה הֵיכָא דְהוּא שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כְּדַמְשִׁנִּי גְּבִי שְׂחִיטַת פֶּסַח וְכִי לֹא שְׂנִי הֵתָם נְמִי גְּבִי זָקֵן וְאֵינָה לְפִי כְּבוֹדוֹ שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאֵנִי מְשׁוּם דְאֵית לֵיהּ פִּירוּקָא אֲחַרִּינָא אֲסוּרָא מִמְמוֹנָא לֹא גְמַרִי הֵילְכְּהוּ לֹא שֶׁהוּא שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דְּחִי לֵיהּ אַעפ"י שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה.

וְכִי אוֹקְמָא לְלֹא דְלֹא תְּסוּר מִלְאֹו שֶׁהוּא בְּקוּם עֲשֶׂה קְאָמֵר דְלֹא מִיְדַחִי אֱלֵא א"כ הוּא מְדַרְבְּנֵן אֲבָל לֹא שָׁל שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה אֶפִּילוֹ הוּא מְדַאֲוִרִיתָא דְּחִי לֵיהּ כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת הֵילְכְּהוּ מְקַרָא מְגִילָה נְמִי שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הוּא וְלֹא דְאֲבָדָה נְמִי וְכְבוֹד הַבְּרִיּוֹת דְּחִי לֵהוּ.

[דף ד' ע"א] נְשִׁים חֵיבֹוֹת בְּמִקְרָא מְגִילָה. מְפָאן מְשַׁמַּע שְׂנַשִּׁים מוֹצִיאֹת אַחֲרֵים אִם קוֹרְאוֹת מְגִילָה דְּמִקְרָא מְשַׁמַּע שְׂקוֹרְאוֹת אוֹתָהּ לְאַחֲרֵים.

וְאֲמַרִי בְּרִישׁ עֲרֵכִין הַפֵּל כְּשֶׁרִין לְקִרוֹת אֶת הַמְּגִילָה הַפֵּל לְאַתּוּיִי נְשִׁים מְשַׁמַּע שְׂהַנְשִׁים מוֹצִיאֹת אֶת הָאֲנָשִׁים יד"ח. וְכֵן פִּירִש"י וְה"ג פֶּסְקוֹ שְׂהַנְשִׁים אֵינֵן חֵיבֹוֹת [אֱלֵא] בְּשַׁמִּיעָה אֲבָל קְרִיאַתָּן לֹא הוֹצִיא אֶת הַרְבִּים יְדֵי חוּבְתָן שְׂחֵיבִין בְּקְרִיאָה עַד שְׂיִשְׁמְעוּ מִפִּי אֲנָשִׁים הַמְּחֻנְיָבִין כְּמוֹתָן וְאֵין שְׂמִיעָתָן מִנְשִׁים חֲשׁוּבוֹת כְּאֵלוֹ הֵן עֲצָמֵן קוֹרִין וּמְבִיא בַה"ג רָאִיָה מִן הַתּוֹסֶפֶת דְּקַתְנֵי הַפֵּל חֵיבִין וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יְדֵי חוּבְתָן.

אֲנִדְרוּגִינוֹס מוֹצִיא אֶת מֵינוֹ וְאֵינוֹ מוֹצִיא שְׂאֵיו מֵינוֹ. טוּמְטוּם אֵינוֹ מוֹצִיא לֹא אֶת מֵינוֹ וְלֹא אֶת שְׂאֵינוֹ מֵינוֹ.

נְשִׁים וְעֵבְדִים וְקַטְנִים פְּטוּרִים מִמִּקְרָא מְגִילָה עַד כְּאֵן לְשׁוֹן הַתּוֹסֶפֶת וְבַה"ג: הוֹסִיף אַח"כ אֱלֵא שְׂחֵיבִין בְּמִשְׁמַע. וי"ל שְׂמַעְתָּ קְפִינָתָא דְּעֲרֵכִין לְפִי דְּבַרִי בַה"ג וְהַתּוֹסֶת דְּהָאֵי דְּקָאֵמֵר הַפֵּל כְּשֶׁרִים לֹא שְׂיִצִּיאֹו אֲנָשִׁי בְּקְרִיאַתָּ אֱלֵא נְשִׁים בְּלִבְד דַּסד"א שְׂלֵא יוֹצִיאֹו גַם נְשִׁים שְׂלֵא תֵהָא קְרִיאַתָּן חֲשׁוּבָה אֶפִּי לְהוֹצִיא נְשִׁים כִּינֵן שְׂאֵין קְרִיאַתָּן חֲשׁוּבָה לְהוֹצִיא אֲנָשִׁים וְצְרִיכוֹת שְׂמִיעָה מִן הַמְּחֻנְיָבִין קמ"ל דְּמוֹצִיאֹת נְשִׁים אַעפ"י שְׂאֵין מוֹצִיאֹת אֲנָשִׁים וְלֹא כְּפִירוּשׁ רַש"י שְׂפִירֵשׁ בְּעֲרֵכִין: שְׂאֵף הֵן הֵיוּ כְּאוֹתָהּ הַגַּם.

פירוש רש"י בערבי פסחים בשם רבינו יצחק הלוי לפי שעיקר הגם נעשה על ידם על ידי אסתר והכי נמי אמרינן בתנ"ך שיש חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הגם שנעשית ע"י יהודית.

והכי נמי אמר שיש חייבות בד' פסות של פסח שאף הן היו באותו הגם דאמרינן בעלמא בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו ישראל ממצרים. מיהו לישנא לא אתי שפיר דלא הנה ליה למימר שאף דמשמע שהם טפלות והנה ליה למימר שהיו.

ועוד דבירושלמי לא משמע הכי דאמרי' התם ר' יונה אבנה דר' מונא הנה מתפנין לקרותה בפני הנשים שבביתו שהפל הו' בספק פי' ספק להשמיד להרוג ולאבד. ולפי פירוש רש"י הנה לו לומר לפי שהם עיקר הגם.

על כן נראה פירוש הירושלמי עיקר וכן בנר חנוכה וד' פסות חייבות לפי שאף הן הו' משועבדות במצרים והיו בסכנה פשצרו עליהם מלכי יון. וא"ת אפי' קטני' לתחייבו דהא כתיב טף ונשים ביום א' ואע"ג דבירושלמי תני בר קפרא צריף לקרות לפני נשים ולפני קטנים שאף הם היו בספק מ"מ לר' יהושע לא אמר אלא נשים דמשמע דפליג אהאי ירושלמי.

י"ל דנשים פנין דאיתנהו במצות כגון במצות לא תעשה ובמצות עשה שלא הזמן גרמא הטילו עליהן מצו' מגל' אעפ"י שהיא מצות עשה שהזמן גרמא [אבל קטן דליתא במצות] ה"א נמי לא מחייבין ליה אעפ"י שהיה באותו הגם.

כתב בעל העיטור כי היכי דנשים מזמנות ואין מצטרפות לברכת זימון ה"נ אין מצטרפות לעשרה לכתחלה: ולשנותה ביום. זכר לגם שהיו צועקים בימי צרתם ביום ובלילה: אלהי אקרא יומם וגו'.

במזמור אילת השחר הוא שנאמר על אסתר כדאמרינן במס' יומא למה נמשלה אסתר לאילת: אקרא יומם. מקרא מגילה ואעפ"י שפכר לילה לא דומיה לי.

אומר ר"ת דאעפ"י שפכר בלילה זמן חוזר ומברך אותו ביום שהרי עיקר קריא' המגילה הוי יותר ביום מבליילה דהכי משמע לישנא דקרא וליילה לא דומיה לי כלומר אף על פי שעתיד לקרותה ביום קראנה בלילה עיקר פרסומי ניסא ביממא הוא.

ותנן לקמן כל היום פשר לקרות את המגילה דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים וקתני נמי אין קורין את המגילה ולא מוהלין ולא טובלין אלא ביום ומפרש בגמ' מנ"ל דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים ב"מ אין בלילה לא לימא תהוי תיובתא דר' יהושע בן לוי וכו' ומשני כי קתני איום מיהו מדקתני מקרא מגילה בהדיהו ש"מ דעיקר קריאתה ביממא.

ועוד אמרי' לקמן מאי מברך מנ"ח ולא קאמרינן דבלילה מברך מנ"ח וביום מקרא מגיל' ושעשה נסים ולא שהחנינו כדאמרי' גבי נר חנוכה יומא קמא מברך וכו' אלמא משמע דלעולם מברך מנ"ח ביום ובלילה ע"כ.

וכן נראה. ולא כמו שכתב הרב רבינו משה ע"ה פ"א בהלכות מגיל' ביום אינו חוזר ומברך שהחנינו: פורים.

לכני פרפים: שחל להיות בשבת שואלין ודורשין וכו'. אבל יום י"ד האידן לעולם אינו חל בשבת.

כתב רב אהא דכי חל פורים בשבת דהוי התענית בע"ש דתענית נדחה לתמישי לפי שאין ראוי לכנס בשבת כשהוא מעונה מפני טורח השב' ואעפ"י דאמר' בתענית בשלהי פירק סדר תעניות כיצד הלכה מתענה ומשלים וקאי אערב שבת דקא תני במתניתין הא לא קשיא דמ"מ לכתחלה אסור אלא אם התחיל.

א"נ התם תענית של צורך הוא פגון תענית גשמים או תענית חלום שהיא תענית הצריך אבל באידן תענית אין מתענה: ויעבירו ד' אמות ברשות הרבים. והאי דנקט יעבירו ולא נקט יוציאנו ה"ק אפילו העברה לחודה משפחת בה לא מבעיא הוצאה דשכיחא בה שבתית יקראנה אלא אפי' העברה לחודה איפא וכגון שהמגילה עומדת ברשות הרבים אע"ג דלאו אורחא הכי איפא למיגזר.

ויש שמקשים במילה נמי אמאי לא גזרינו שפא יעביר הקטן ד' אמות לפי שאין הכל בקיאי בה ואמאי דחי שבת דדרשינו ביום השמיני ואפילו בשבת. וי"ל דשני שופר ולולב ומגילה משום הכי גזרינו בהו דהכל חייבין בהו ואין הכל בקיאים בהו וכולם טרודים ללמוד ולצאת ידי חובתן אבל מילה אין הכל טרודין בה אלא אבי הבן בלבד ואם יעבירו ימחו ביזו הכל שאינן טרודין.

והוצאה דפסח דגזרינו בה שפא יעבירו אע"ג דלא טריד בה אלא הטמא מ"מ הכל טרודין בפסח ואם יעבירו הטמא לצלוחית החטאת כדי להוצאת לא ימחו ביזו. והוצאה דתרומה פינון דלית לה זמן קבוע ואינה שעה עוברת לא דחיא שבת.

גרסי' במס' סנפה מפני מה אין לולב דוחה שבת בי"ט הראשון ולא מצותו מן התורה אפילו בגבולין. ואוקימנא משום דלא ידעינן בקיבועא דירחא ומספיקא לא דחינן שבת והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה.

כתב הר"ז ז"ל אלו הן דברי הרב והן בשגגה שלא נאמר והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה אלא לענין גזרה דרבה דכי היכי דגזרינן גבי שאר ימים דלולב דליתנהו מה"ת בגבולין משום גזרה דרבה הם הכי נמי גזרינן בשופר ומגילה שאר מצות שופר מעורבת היא מדרבנן ומדאורייתא אי למאן דאמר שלש תרועות בר"ה שתיים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים ומשום תרועה דאורייתא דאית בה אמרו דתידחי שבת במקום שיש בו ב"ד.

ומשום תרועה דרבנן דאית בה גזרו שלא תדחי שבת בשאר מקומות. וכן מגילה שהיא מדבריהם אבל לענין ספיקא דקיבועא דירחא אין בזה טעם לשופר ולמגל' שאפ' במקום שלא הי' להם שום ספק בקיבועא דירחא לא דחו את השבת כדתנן גבי שופר במקדש היו תוקעים אבל לא במדינה ומגילה מעולם לא דחתה שבת בשום מקום דבכל מקום דרבנן היא וספיקא דקיבועא דירחא לא הוזכר בגמ' אלא לענין לולב בלבד לגבי י"ט ראשון דאית' מן התורה בגבולין והי' מן הדין לדחות את השבת אלא שאין אנו יודעים בקיבועא דירחא ע"כ.

וי"ל דברי הרב ז"ל דמה שאמר גבי שופר משום דלא ידעי בקיבועא דירחא שאפ"י פשהיה בית המקדש קנים לא היו יודעים בקיבועו של חודש לפי שהוא חג שהחודש מתפסה בו ואפ"י בזמן שהעדים באין בשחרית במקדש היו יודעים.

בגבולין לא היו יודעים בנדאי בקיבועו של חודש ולפיכך לא היו תוקעים אלא במקדש לבד דמספיקא לא דחינו שבתא מיהו במקדש שהם זריזים א"נ לאחר תקנת ר' יוחנן בן זכאי שהתקין כל מקום שיש בו ב"ד ובפני ב"ד והם מתירין בהם לא גזרו משום גזרה דרבה.

ומה שאמר הרב ז"ל והיינו טעמי' דמגילה ידוע הוא שכלפי שאמר והלא מצותו מן התורה אפי' בגבולין ואמר משו' דלא ידעינו בקיבועא דירחא ולא דחי שבתא אלא נדאי דדברי תורה לפי' אמר והיינו טעמא דמגיל' כלומר שאינה דבר תורה.

[דף ה' ע"א] שלא בזמנה. כגון שחל י"ד בשבת לבני עיירות פי בימי חכמי התלמוד לא היו נזהרין מבד"ו פסח ומאד"ו ר"ה עד דורות האחרונים.

או שחל יום ט"ו לבני פרפים אבל בי"א וי"ב וי"ג ליכא למקרי כלל דהא בטלי להו. א"נ שלא בזמנה מי שצאנס ולא קראה בי"ד או בני פרפים היוצאים לדבר.

ומניא בתוס' יוצאין בשניירה ומפרשין בספינה קורין בי"ד והאי דק"ת קורין בי"ד ה"ה בני עיירות שלא קראוה בי"ד קורין בט"ו. וכתב בה"ג יוצאין בשניירה ומפרשים בספינה קורין מי"א עד ט"ו.

ורש"י ז"ל פי' שלא בזמנה שהקדים ליום הכניסה ואיכא למימר אע"ג דבימי רב ליתא לתקנתא ואין קורין אותה אלא בזמנה פלוגתא דבזמנה קורין אותה בנחיד אתא לאשמעינן.

ואע"ג דחש להא דרב אסי וכו'. כתב הר"ז לדידן לא מכרעא דר' יוחנן כרב דעד כאן לא קאמר רב.

אסי אלא שמצונוה לכתחלה לקרותה בעשרה משום פרסומי ניסא אבל אם קראה בנחיד דברי הפל יצא בין בזמנה בין שלא בזמנה שלא אמרו הדבר אלא להדור מצוה ולפרסומי ניסא דהכין אמרי' קורין אותה בעשרה ולא אמרינו אין קורין אותה אלא בעשרה שמעת מינה דמצו לכתחלה למעבד הכי ולהדורי אבי עשרה ואי עביר וקראה בנחיד יצא אי נמי היכא דלא אשפח בי עשרה קרי ליה בנחיד אפי' לכתחלה תדע דהא לא תנינו לה במתניתין דתנן אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה וכו' מפדי במסכת מגילה קיימינו אמאי לא חשיב מקרא מגילה ואמאי לא מותבינו מנה לרב אסי וכתב רבי ש"צ מפני שזהו טעמו של רב אסי דאמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה דקא סבר דבכלל תורה ונביא הוא.

ואין קורין בהן בפחות מעשרה ואין זה צריך לפנים ועיקרון של דברים פדברי הרב אלפסי שאלמנא לא הנה רב אסי מחמיר אלא למצוה להדורי אבי עשרה על מה חש לה דרב אסי פיון דלא סבירא לי' פותיה אלא ודאי לדברי רב אסי דיעבד נמי לא יצא ומשום הכי חש לה רב להחמיר ואלמלא פן הוו אמרינו בגמרא מצונוה בעשרה א"נ הוו

מְפָרְשֵׁי בְּהַדְיָא לֹא מְצָא י' קוֹרִין אוֹתָהּ בְּיַחֲדִיד הַיְלֵכָה אֲדַחֲנָא לָהּ לְהָא דְרַב אַסִּי לְגַמְרֵי מְסוּגֵינָן דְּלִקְמָן פְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ וְכֵן כ' ר"ח.

וּבַעַל הָעֵיטוֹר כָּתַב מְסַתְבְּרָא כָּל הֵיכָא דְאַשְׁכַּחן חָשׁ לְכַתְחֵלָה קְאָמַר וְאִי לֹא אֶפְשָׁר שְׂרִי וּמְדַרְבּ דְּהוּא בַר פְּלוֹגְתִּינְהוּ חֲנִישׁ ש"מ אֵיתָא לְדַרְב אַסִּי הֵיכָא דְאַפְשָׁר כֵּן הָא לֹא אֶפְשָׁר קוֹרִין אוֹתָהּ בְּיַחֲדִיד וְכֵן הֵיכָתְתָא וְהָא דְאַמְרִינוּ לֹא אֲמַרְנָן אֶלָּא בְּצַבּוֹר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת קְאָמַר שְׁהוּא מְקוּם צַבּוֹר וּבַעֲיָא פִּירְסוּמֵי גִיטָא וּלְמַעוּטֵי בְּיַחֲדִיד שְׁבַעֲשָׁרָה שְׁלֹא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דִּינְצָא דְהָא לֹא קְאָמַר לֹא אֲמַרְנָן אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה וְה"ק לֹא אֲמַרְנָן אֶלָּא לְהוֹצִיא צַבּוֹר אַבְל לְהוֹצִיא יַחֲדִיד יֵצֵא וְקוֹרָא בְּה' בִּי קְאָמַר.

וְעוֹד רַב אַסִּי לְמַצְוָה קְאָמַר דְּאַטוּ יַחֲדִיד דְּלֹא מְשַׁכַּח עֲשָׂרָה מִי לֹא קָרִי. וְהָא דְאַמְרִינוּ מְבִיאִין לוֹ שׁוֹפֵר וְתוֹקֵעַ מְגִילָה וְקוֹרָא בְּה' בַּעֲשָׂרָה קְאָמַר ע"כ.

מִתְנִיתִין אִיזוּהֵי עִיר גְּדוֹלָה וְכו': גְּמָרָא י' בְּטַלְגִּין שְׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת. שְׁבַטְלִין מְמַלְאֲכָתָן שְׁיֵהוּ מְזוּמָנִין לְכָל שַׁעַר דְּתַפְלָה כְּדְאַמְרִינוּ לֹא מְצָא שָׁם י' מִיָּד כּוֹעֵס: בְּאֵלוּ מְקַדִּימִין וְכו' אַבְל סְעוּדַת פּוֹרִים וְסְעוּדַת ר"ח וְסַפֵּק מִיָּלָה: וְכו' סְעוּדַת ר"ח גְּרָסִינוּ בִּירוּשָׁלַיִם וּבְתוֹס' לֹא גְרָסִינוּ אֶלָּא סְעוּדַת פּוֹרִים וְסַפֵּק מִיָּלָה דְהָא אֲמַרִינוּ גַּבֵּי ר"ח אִי בְּעֵי אַכִּיל אִי בְּעֵי לֹא אַכִּיל: מְאַחֲרִין.

מְאַחַר אֵת הַסְּעוּדָה לְמַחַר וּפִירוּשׁ סְעוּדַת פּוֹרִים כְּגוֹן שְׁחַל ט"ו בַּשַּׁבָּת דְּמְקַדִּימִין הַקְרִיאָה ע"ש אַעפ"כ סְעוּדַת פּוֹרִים מְאַחֲרִין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת וְהָכִי אֵיתָא בִּירוּשָׁלַיִם סְעוּדַת ר"ח וְסְעוּדַת פּוֹרִים מְאַחֲרִין וְלֹא מְקַדִּימִין.

ר' זְעִירָא בְּעָא קוּמֵי ר' אַבְהוּ וַיַּעֲשׂוּ אוֹתָן בַּשַּׁבָּת א"ל לַעֲשׂוֹת אוֹתָן יָמֵי מְשֻׁתָּה וְשֻׁמְחָה אֵת שְׁשֻׁמְחָתוֹ תְּלוּיָהּ בַּב"ד יֵצֵא זֶה שְׁשֻׁמְחָתוֹ תְּלוּיָהּ בַּשָּׁמַיִם: וְחֲגִיגָה. שְׁלֵמִי חֲגִיגָה אִי מְקִילְעוּ י"ט בַּשַּׁבָּת מְאַחֲרִין לְהוּ עַד לְמַחַר: וְהַקְהָל.

כְּדָאִי בְּמַסְכַּת סוּטָה: סַפֵּק מִיָּלָה. כְּגוֹן שְׁנוּלַד בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שְׁל יוֹם שְׁנֵי בַּשַּׁבָּת וּמְסַפְקָא לָן שְׁמָא יוֹם הוּא עַדִּין וַיְהִיָּה גִימּוּל בַּא' בַּשַּׁבָּת אַפ"ה אֲסוּר לְמוּלוֹ בַּא' דְּשָׁמָא לִיָּלָה הוּא וְהוּא מִיָּלָה שְׁלֹא בְּזַמְנָה וְלֹא קְעֵבִיד מְצוּנָה יַאֲחַר אוֹתָהּ עַד שְׁנֵי בַּשַּׁבָּת א"א דְּלֹא קָא עֵבִיד מְצוּנָה אַע"ג דְּאַפְשָׁר שְׁהִיא שְׁלֹא בְּזַמְנָה: הַקְהָל.

מְצוֹת הַקְהָל בְּכָל שָׁנָה רֵאשׁוּנָה שְׁל שְׁמֻטָּה בְּמוֹצָאֵי י"ט הֵרֵאשׁוֹן שְׁהוּא יוֹם רֵאשׁוֹן שְׁל חוּלוֹ שְׁל מוֹעֵד כְּדְאַמְרִינוּ בְּמַסְכַּת סוּטָה שְׁהִיָּה הַמְלִיךְ קוֹרָא סֵפֶר מְשֻׁנָּה תוֹרָה וְכָל הָעָם חֲזִיבִים לְבָא וּלְהִבִּיא טַפָּם כְּדִכְתִּיב הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וּבַשַּׁבָּתָא אִי אֶפְשָׁר וּמְאַחֲרִין אוֹתוֹ עַד לְמַחַרְתָּ.

וּבְתַלְמוּד יְרוּשָׁלַיִם נְמַצָּא דְהָא דְלֹא עֵבְדִינוּ לִי בַשַּׁבָּת מְשׁוּם בִּימָה כְּדִתְנִין בִּימָה שְׁל עֵץ הָיוּ עוֹשִׂין לְמַלְךְ בְּעִזְרָה וַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ וְאִי אֶפְשָׁר לְבַנּוֹתָהּ בַּשַּׁבָּת וּפְרָכִינוּ הֵתָם וְלִיעֲבָדָה מְאֵתְמוּל כְּלוּמַר בְּיוֹם חֲמִישִׁי בַּשַּׁבָּת שְׁהוּא עֶרֶב י"ט וּמְשַׁנֵּי דְחִיקָא לִיהָ עִזְרָה שְׁדוּחֲקָתָא וּמְמַעֲטָת אֲוִיר בְּעִזְרָה וְכָל הָאֲוִיר הָיוּ צְרִיכִין לְגַס הַנּוֹכַח בַּעֲשָׂרָה גִּיסִים שְׁבַמְקַדְשׁ אֶלָּא מְאַחֲרִין עַד לְמַחַר וְלֹא מְקַדִּימִין.

[ז' ו' ע"ב] מתניתין קראו את המגלה וכו'. תנא דמתני' בי"ד קא מיירי אבל בשאר דברים שיש בין אדר ראשון לאדר שני כגון סדר פרשיות לא קא מיירי ולא תידיק ממתניתין הא לענין סדר פרשיות זה וזה שוין דמתניתין בי"ד לחודיה קנימא.

ובענין סדר פרשיות אסיקי' בגמרא דאם קראן בא' צריה לחזור ולקרותו בשני. [ז' ז' ע"א] גמרא שתי מתנות לאדם אחד.

למי שהוא עשיר. ולאביונים שאינן רגילין כ"כ לאכול די להם במתנה אחת והיא נחשבת בעיניהם כדבר גדול.

[ז' ז' ע"ב] מחליפין סעודתיהו. שלא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלח לחבירו ולהשאיר לעצמו והיו שולחין כל סעודתו זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקנין משלוח מתנות.

כתב הר"ר אפרים תוספת על הלכות הרי"ף ו"ל הא דתנו התם כל הפתוב במגלת תענית דלא למספד וכו' כדכתיב בתוספת הלכות זו והנסחא תנו התם כל הפתוב במגלת תענית דלא למספד לפניו אסור לאחריו מותר.

ר' יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור. דלא להתענא לפניו ולאחריו מותר.

ר' יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר. והאי דנא בטלה מגלת תענית לביד מחנפה ופורי' ומרונהו דלא למספד פתיב בהו במגלת תענית הילכף לפניה' ולאחריה' [נמי] אסור [בתענית ו] בהספד כר' יוסי.

ואע"ג דאמר ר' חייא בר אבא [א"ר יוחנן] הלכה כר' יוסי בדלא להתענא מפלל דבלא למספד כת"ק ס"ל דאמר לפניו אסור לאחריו מותר אפ"ה כר' יוסי עבדינו דהא רב אשי קאמר (הכי) כל שלאחריו אסור ** (ענין הגי' באלפסי) ** בהספד בתענית מותר והא כר' יוסי אתא דאי ת"ק לית ליה לאחריו אסור פלל הילכף חנופה בין לפני' בין לאחרי' אסור בהספד ולגבי פורי' בני ארביסר אסורין [נמי] בחמיסר בהספד ובתענית ובתליסר אסור בהספד לחודה ובני חמיסר אסורין בתרונהו בהספד ובתענית [ובי"ו אסור בהספד] ע"כ דברי הר"ר אפרים.

ומה שכתב בכלל דבריו דמימרא דרב אשיכל שאחריו בהספד. אסור בתענית מותר אין הגירסא נכונה כן אלא בתענית אסור בהספד מותר לפי שהתענית יותר חמורה מן ההספד כדתנו אילין יומיא דלא להתענא בהון ומקצתהון דלא למספד בהון אלמא תענית חמורה.

ומה שהביא ראיה מדברי רב אשי לדחוייה לר' יוחנן ליתא דרב אשי לא הילכתא קאמר אלא פירושי הוא דמפרש למתניתין דמגלת תענית דאתיא כר' יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור ולתירוצה למתניתין הוא דאתא.

ואף התם נמי אסיקא בתירוצה אחרינא השתא דאתית להכי עשרים ותשעה נמי אי מיקלע ליה מלתא ובטליניה לעשרים ותמנא עשרים ותשעה גופיה י"ט הוא ואסיר הילכף לא אלימא דרב אשי לדחוייה לדר' יוחנן דקא פסק הילכתא בהדיא כר' יוסי בדלא להתענא מפלל דבדלא למספד כת"ק ס"ל הילכף כולן אסורין לפנייה ומותרין

לאחר־הֵן וְהַאֲדָנָא בְּטִלָּה מְגַלַּת תְּעֵנִית לְבַר מְחַנּוּפָה וּפּוֹרִים וְהֵן עֲצָמָן אֲסוּרִים בֵּין בְּהֶסְפֵּד בֵּין בְּתַעֲנִית וְה"ה לְבָנֵי חַמִּיסָר בְּאַרְבֵּיסָר וּבְנֵי אַרְבֵּיסָר בְּחַמִּיסָר כְּרַבָּא דְאָמַר לֹא נִצְרָכָה אֱלָא לְאַסּוֹר שֶׁל זֶה בְּזָה וּלְאַחֲרֵיהֶן מְוֹתְרִין בֵּין בְּהֶסְפֵּד בֵּין בְּתַעֲנִית כַּר' יוֹחֲנָן וּלְפָנֵיהֶם אֲסוּרִים בְּתַעֲנִית וּמְוֹתְרִין בְּהֶסְפֵּד כְּרַב אֲשֵׁי דְאָמַר כֹּל שְׁלֹאֲחֵרִיו בְּתַעֲנִית אֲסוֹר בְּהֶסְפֵּד מְוֹתֵר וְה"ה שְׁלֹפְנָיו וְאֵע"ג דְּלֹא ק"ל כְּנֻתִיָּה בְּשְׁלֹאֲחֵרִיו בְּשְׁלֹפְנָיו מִיֵּהַת נִקְטִינוּ כְּנֻתִיָּה.

וְאִם תִּשְׁאַל מֵאַחַר שְׁאֲסוֹר בְּתַעֲנִית לְפָנֵיהֶם עַל מַה נִּהְיָו הָעַם לְהַתְּעַנּוֹת בִּי"ג יֵשׁ לְהַשִּׁיב אֲתֵיָא כִּהְוֵא דְאָמַר רַב אֲשֵׁי גְדֻלָּה בֶּן אַחֲיָקָם דְּבָרֵי קַבְלָה הוּא וְדְבָרֵי קַבְלָה כְּדְבָרֵי תוֹרָה וְאִין צְרִיכִין חִיזוּק.

הָכָא נָמִי בְנֵי אַרְבֵּיסָר דְּבָרֵי קַבְלָה נִינְהוּ וּמְוֹתְרִין לְפָנֵיהֶם שֶׁהוּא יוֹם י"ג וְלֹא נֶאֱסָר יוֹם י"ג בְּתַעֲנִית אֱלָא לְבָנֵי כְּרַפִּין שְׁאִין אֲסוּרִין בְּאַרְבֵּיסָר מִן הַכְּתוּב בְּמַגְלַת אֶסְתֵּר אֱלָא מִן הַכְּתוּב בְּמַגְלַת תְּעֵנִית כְּדְרַבָּא דְאָמַר רַבָּא לֹא נִצְרָכָה אֱלָא לְאַסּוֹר שֶׁל זֶה בְּזָה וְהוּוּ לְהוּ דְּבָרֵי סוּפְרִים שְׁצָרִיכִין חִיזוּק וּלְפִיכֻף בְּנֵי חַמִּיסָר אֲסוּרִים בְּשְׁלוּשָׁה עֶשֶׂר וּבְנֵי אַרְבֵּיסָר מְוֹתְרִים וְאֵלוּ וְאֵלוּ מְוֹתְרִים בְּאַחַד עֶשֶׂר וּבְשָׁנַיִם עֶשֶׂר כְּדִתְנִן אַף עַל פִּי שְׁאֲמָרוּ מְקַדְמִין וְלֹא מְאַחֲרִין מְוֹתְרִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית וַיֵּשׁ שְׁפּוֹכְרִים לֹמַר דְּהַאֲדָנָא בְּטִלָּה מְגַלָּה בַּר מְחַנּוּכָה וּפּוֹרִים שְׁלֹא בְּטָלוּ הֵם עֲצָמָם אֲבָל לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם הַכֹּל בְּטָלוּ אֲפִי חֲנּוּפָה וּפּוֹרִי' וְא"א לְהַעֲמִידָה דְּהָא רַב הוּא דְאָמַר בְּטִלָּה וּר' יוֹסִי נָמִי אֵית לִיהּ בְּטִלָּה מְגַלַּת תְּעֵנִית כְּדְגְרִסִּינוּ בַּפ' ד' רַאשֵׁי שָׁנִים הֵם.

וְרַב גּוֹפְיָה קָא פָּסִיק בְּמַסְכַּת תְּעֵנִית הִלְכָה כַּר' יוֹסִי לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו הָא אִין עֲלִיף לֹמַר כְּלָשׁוֹן הָאֲחֵרוֹן אֱלָא כְּלָשׁוֹן רֵאשׁוֹן. וּפּוֹרִים מְוֹתֵר בְּעֵשְׂרֵיית מְלָאכָה וְהִיכָא דְנִהְיָו בּוּ אִיסוֹר אֲסוֹר וּמְשַׁמְתִּינוּ לִיהּ כְּעוֹבְדָא דְרַב דְּלִטְיָיָה לְהַהוּא דְזָרַע כְּיִתְנָא וְאִם גְּטִיעָה שֶׁל שְׁמָחָה הִיא מְוֹתֵרַת בְּכָל מְקוֹם זֶה כְּתַב הַר"ז.

וּרְבִינוּ ש"צ כְּתַב הָבּוּ דְלֹא לְהוֹסִיף עֲלֶיהָ דַּק"ל כְּרַשְׁבִּי"ג דְאָמַר מַה ת"ל בְּהוֹן בְּהוֹן שְׁנֵי פְעָמִים לֹמַר הֵם אֲסוּרֵי לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם מְוֹתְרִין וְאָמַר שְׁמוּאֵל הִלְכָה כְּרַשְׁבִּי"ג וְאֵע"ג דְּפִלְגֵי עֲלִיהּ רַב וּר' יוֹחֲנָן פִּינוּ דְהַשְׁתָּ לְבִטּוּלָה לְמַגִּילַת תְּעֵנִית מִיָּמֵינוּ רַבְּנָן בְּדִין עֲלִינוּ לֹמַר שְׁאֵע"פ"י שְׁלֹא בְּטָלוּ חֲנּוּפָה וּפּוֹרִים לְפָנֵיהֶם וְלְאַחֲרֵיהֶם בְּטָלוּ וְהִלְכָה כְּדְבָרֵי הַמִּיקָל דְלִקְוֹלָא אֲזַלִּינוּ בְּכָל הַכְּתוּב בְּמַגִּילַת תְּעֵנִית.

וְמַה שְׁנִיחְגוּ לְהַתְּעַנּוֹת בִּי"ג מְוֹתֵר הוּא עַל פִּי מַה שְׁאֲמָרְנוּ וְאֲפִילוּ לְמֵאן דְאָמַר לְפָנֵיהֶם אֲסוֹר בְּזָה מְוֹתֵר מְשׁוּם דִּי"ג יוֹם גִּיקְנוֹר הוּא וְלֹא נֶאֱסָר בַּב"ד שֶׁל רֵאשׁוֹנִים מְשׁוּם פּוֹרִים אֱלָא מְשׁוּם יוֹם גִּיקְנוֹר פִּינוּ שְׁעָמְדוּ ב"ד שֶׁל אַחֲרֵיהֶם וּבְטָלוּ מְגַלַּת תְּעֵנִי' וּבְטָלוּ יוֹם גִּיקְנוֹר אִין אָנוּ אוֹסְרִים אוֹתוֹ בְּשִׁבְלֵי יוֹם שְׁלֹפְנֵי פּוֹרִים וְזֶה מְפּוֹרֵשׁ בְּהַדְיָא בְּמַסְכַּת תְּעֵנִית יוֹם טְרִינּוֹס בְּטוּלֵי בְּטוּלָה וְאֲקָשִׁינוּ וְתִפּוּק לִי דְהוּא לִי יוֹם שְׁלֹפְנֵי גִיקְנוֹר כּו' גִּיקוּם וְנִגְזָר עֲלֵיהּ אֲבָל בִּימֵי רַבּוּתֵנוּ לֹא הָיוּ מְתַעֲנִים בִּי"ג כְּדְאָמְרִינוּ בַּפ"ב דְתַעֲנִית שֶׁהוּא יוֹם גִּיקְנוֹר עוֹד רֵאִיתִי בְּמַסְכַּת סוּפְרִים פָּרַק י"ז לְפּוֹרִיָּד ג' מִי הַצּוּם.

אִין מְתַעֲנִין רְצוּפִין אֱלָא פְרוּדֵי שְׁנֵי וְחַמִּישֵׁי וְשְׁנֵי. וְרַבּוּתֵנוּ שְׁבָאֲרַץ יִשְׂרָאֵל נִהְגָה לְהַתְּעַנּוֹ' [אַחַר] הַפּוֹרִי' מְפָנֵי גִיקְנוֹ' וְחַבְרִיו וְעַת שְׁמַאֲחֵרִין בְּפּוֹרְעֵנִיּוֹת וְאִין מְקַדְמִין.

ובירוּשְׁלַמִי הִקְשׁוּ עַל י"ג לְמָה אֶסְרוּהוּ מִשׁוּם יוֹם נִיקְנוֹר שְׁהָרִי הוּא עֲצָמוֹ הָיָה דִינּוֹ שְׁיָהָא
אָסוּר מִשׁוּם י"ד וְכֵן עַל י"ו שְׁהוּא יוֹם שׁוֹר יְרוּשָׁלַיִם הִקְשׁוּ שְׁהָרִי הוּא עֲצָמוֹ אָסוּר מִפְּנֵי
ט"ו: מְחִיב אֵינֶנּוּ לְבִסוּמֵי בְּפוּרְיָא.

פְּתַב הַר' אֶפְרַיִם מַה הוּא עוֹבְדָא דְקָם רַבָּה וְשִׁחְטָהּ לַר' זִירָא אֵינְדְּחִי לִיה מִימְרָא דְרַבָּא
וְלֹא שְׁפִיר דְמִי לְמַעְבַּד הָכִי: סְעוּדַת פּוּרִים שְׁאַכְלָה בְּלִילָהּ. לִיל י"ד: מְלֹאכָה לֹא קָבִילוּ
עָלֶיהוּ.

וּבְמָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ בּוֹ אִסּוּר אָסוּר וּנְטִיעָה שֶׁל שְׁמִחָה מְוַתְרַת בְּכָל מָקוֹם: שְׁמִחָה. מְלַמֵּד
שְׁאַסּוּר בְּהֶסְפֵּד וּמְסַפְקָא לָן אִי אָסוּר בְּאַבְלוּת אוֹ לֹא מִי אֶמְרִינָן דְּהֵנָּה לִיה פְּרָגְל וְאִין
אַבְל נוֹהֵג אַבְלוּת פְּרָגְל הָכָא נְמִי לֹא שְׁנָא אוֹ לֹא מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן לֹא קָא מִיבְעִיָא דְכִינּוֹן דִּיּוֹם
רֵאשׁוֹן דְּאַבְלוּ' דְאוּרִימ' הִיא נְדָאִי דְחִי עֲשֵׂה דְפוּרִים שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן אֶלָּא מִיּוֹם רֵאשׁוֹן
וְאֵילַף קָא מִיבְעִיָא לָן שְׁהוּן מְדַרְבְּנָן.

מִי דְחִי עֲשֵׂה דְרַבְּנָן דְרַבִּים מִי אֶמְרִינָן כִּי הִיכִי דְאַמְרִינָן בְּמוֹעֵד קָטָן לֹא אֲתִי עֲשֵׂה דְיַחֲדָא
דְאוּרִימָא וְדְחִי עֲשֵׂה דְרַבִּים [ה"נ] בְּדַרְבְּנָן אוֹ לֹא דְכִינּוֹן שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן קִיל לְדַחּוֹת וּצ"ע.
[דף י"ד ע"א] אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה גְבִיאִים.

אֵלוֹ הֵן. מִשָּׁה.

וְאַהֲרֹן אֲסִיר. וְאַלְקָנָה.

וְאַבְיָאֶסְרָא. בְּנֵי קָרַח נְתַנְבְּאוּ בְּמַחְנֵה.

יְהוֹשֻׁעַ. פְּנֹחֶס.

אַלְקָנָה. גַּד הַחֹזֶה נָתַן הַנְּבִיא.

אַסְרָא.

הַיָּמִן יְדוּתוֹן. שְׁמוּאֵל.

דָּוִד.

וּשְׁלֹמֹה. אַחִיהָ.

שְׁמַעְיָה. עֵדוּ.

עֲזַרְיָה בֶן עֵדוּ. חַנְּנִי הָרוּאָה.

יְהוּא בֶן חַנְּנִי. אֵלֶיהוּ מִיכָּיְהוּ.

עוֹבְדֵיהוּ. אֵלִישָׁע.

יְחִזְקֵאל. יוֹנָה.

זְכַרְיָה בֶן יְהוֹיָדָע. אֲמוּזָן.

חַבְקוּק. צְפַנְיָה בֶן כּוֹשִׁי.

יְרֵמְיָה. יְשַׁעְיָה.

יְחִזְקֵאל. דְּנִיָּאל.

בְּרוּךְ בֶּן גִּרְיָה. שְׂרָיָה בֶּן מַחְסִיָּה.

מְרֻדְכִי בֶּלְשָׁן. הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאָרִי.

עֲמוּס.

מִיכָה הַמְּנוּבְּשֵׁתִי יוֹאֵל בֶּן פְּתוּאֵל. נְחוּם.

חֲגִי.

זְכַרְיָה. וּמְלָאֲכִי.

וְשֹׁבַע נְבִיאֹת. שָׁרָה.

מְרִים.

דְּבוּרָה. חַוִּלְדָּה.

חָנָה.

אַבְיָגַיִל. אֶסְתֵּר: חוּץ מִמְּקָרָא מְגִלָּה.

וא"ת נר חנוכה פְּכָר פְּסָקוּ הַנְּבִיאִים. אֲבָל בִּימֵי מְרֻדְכִי הָיָה חֲגִי זְכַרְיָה וּמְלָאֲכִי: מַעֲבָדוֹת לְחִירוֹת.

בִּיצִיאַת מְצָרִים אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם: בְּשִׁלְמָא הָתָם הִלְלוּ עַבְדֵי ה' וְלֹא עַבְדֵי פְרַעֲוֹה שְׁהָרִי לְחִירוֹת יֵצְאוּ: אַפְתִּי עַבְדֵי אֲחֻשְׁנָרוּשׁ אָנּוּ. דְּלֹא נִגְאָלוּ אֲלֵא מִן הַמִּיתָה אֲבָל אִי לֹא הָיָה הָאִי טַעֲמָא אֲמָרִי הַלִּילָא אַעֲפִ"י שְׁהוּא גַם הָעֲשׂוּי בְּחוּצָה לְאֶרֶץ דְּכִיּוֹן שְׁגָלוּ חֲזָרוּ לְהַתִּירוֹ הָרֵאשׁוֹן.

[דף ט"ז ע"ב] וא"ו דְּנִינְזָתָא צָרִיף לְמַמְתַּחֲסִיָּה בְּזַקִּיפָּה. פְּלוּמֵר צָרִיף לְהֶאָרִיף בְּהַ בְּטַעֲמֵם קְרִיאָתָה וְלֹא יַחְטוּף אוֹתָהּ וּי"א כִּי הִיא וַא"ו גְּדוּלָּה מַחְשָׁבּוֹן אוֹתִיוֹת גְּדוּלוֹת שְׁפוֹתְבִין בְּעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה בְּחֻשְׁבוֹן אֶל"ף בִּי"ת גִּימ'ל: אָרִיס זֶה הַכְּתָב: לְבָנָה.

הוא החלק שהוא רותב כפלים מן הכתב שהארים חצי לבנה. כף פירש"י.

ואין נראה לר"ת אלא כמו שארים הוא מן הכתב כמו כן הלבנה הוא מן הכתב שהלבנה והארים שתייהן מְרוּבְּעִין אֲלֵא שְׁזָה גְּדוּל וְזָה קָטָן וְהָכִי פִּירוּשָׁא פֶּל הַשִּׁירוֹת כְּוָלָן אָרִיס עַל גְּבִי לְבָנָה וְלְבָנָה עַל גְּבִי אָרִיס שְׁהַשִּׁיטָה הָאֶרְוֹכָה קוּרָא לְבָנָה וְהַקְצָרָה אָרִיס חוּץ מְשׁוּרָה זֶה שְׁאָרִיס עַל גְּבִי אָרִיס אֵת שְׁהִיא תִּיבָה קְצָרָה קוּרָא אָרִיס וְהֵם זֶה לְמַעְלָה מְזָה וְהַלְבָּנָה קוּרָא לְשִׁיטוֹת הָאֶרְוֹכִים וְכָל הַשִּׁיטוֹת זֶה לְמַעְלָה מְזָה.

ומדע דהא שירת הים מְפֻנְרָשׁ בְּמֻדְרָשׁ שְׁהִיא אָרִיס עַל גְּבִי לְבָנָה וְלְבָנָה עַל גְּבִי אָרִיס וְסוּמוּמָה מְשַׁנֵּי רֵאשִׁיָּה וְהַטַּעֲמֵם מְפֻנְרָשׁ בְּהַגְדָּה לְפִי שְׁפִסְגַר הַקַּב"ה אֵת מְצָרִים לְפָנֵיהֶם וְלֹא חֲתַרְיָהֶם. וְרֵאשִׁי הַשִּׁיטִין כְּתָבָם ר"ת בְּתִיקוֹן ס"ת שְׁלוֹ.

אף שירת האזינו לבנה על גבי לבנה כדמוכח במס' סופרים שהשטות ארנפות זו כזו דקת' התם האזינו שעשאה שירה ושירה שעשאה האזינו אל יקרא בו לפי ששירת היים השטות אחת ארנפה ולמטה ממנה קצרה ושירת האזינו כולן ארנפות.

(והטעם פי היכי דבעשרת ושירת האזינו כולן ארנפות). והטעם פי היכי דבעשרת בני המן אומרים שלא תהא תקומה למפלתן פי' שפשהחומה שנה בשני ראשיה ואין בה בליטות אין להוסיף עליה כמו אם היו שם בליטות ושני החומה שאז יוכלו להוסיף על הבנין פה בשירת האזינו שפכתוב בה מפלתן של רשעים והאומות דכתיב מראש פרעות אויב.

ונקם ישיב לצריו. ודם עבדיו יקום.

ולא תקשי מהא דהכא דהא לא אתא למעוטי שאר שירות אלא מאריח על גבי אריח ולבנה על גבי לבנה אבל לא אתיא למימר שיהיו כולן אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח דהא איכא שירת האזינו שהיא לבנה על גבי לבנה שכל השטות הם ארנפות וטעמא כדפרישית: א"ד אבהו כדי שלא תהא תקומה למפלתן.

ירושלמי צריף שיהא איש בראש דפא וה' בסופא שניין ונחית בהדין קינטראי. ירושלמי רב אמר צריף לומר ארור המן ארורים בניו.

ברוך מרדכי. ברוכה אסתר.

א"ר פנחס צריף לומר חרבונה זכור לטוב. ר' יוחנן כד הנה מטי ליהוא פסוקא אשר הגלה נבוכדנצר הנה אמר נבוכדנצר שחיק עצמות שכל נבוכדנצר דירמיה חי.

ברם הכא מית הנה. סליק פירקא ברחמי שמיא.

פרק הקורא את המגילה [דף י"ז ע"א] קראה תרגום בכל לשון לא יצא. כלומר אם פתובה תרגום או בלשון אחר וקראה ואינו מבין אותו לא יצא.

וקשיא לן דבכל לשון היינו תרגום ובכל לשון דלתני סגיא ואמאי צריף תרגום ואפילו תימא תרגום אצטריקא ליה אע"ג דדמי ללשון קדש קמ"ל דלא יצא אכתי לימא תרגום וכ"ש שאר לשון דלא יצא.

ואפשר לומר דזו ואין צריף לומר זו קתני: אבל קורין אותה ללעזות בלעז. אנשים שאינם מבינים לשון הקדש קורין אותה בלעז שלהם ובלבד שתהא פתובה באותה לשון כדאמרין למפן.

גמרא מה עשייה למפרע לא. שא"א שיהי' ט"ו קודם ל"ד [דף י"ח ע"א] אבל קורין אותה ללעזות בלעז.

כגון גפטיה לגפטים עברית לעברים כדתניא בבביתא. ומתניתין דקתני בכל לשון לא יצא כגון גפטיה לעברים.

עברית לגפטים: והיא שפתובה בלעז. כלומר והיא שפתובה באותו לשון שהיא קורא אותה כגון שפתובה גפטיה או עברית.

אָבֵל אַם פֿתּוּבָה גֶפֶטִית וְהוּא קוּרָא אוֹתָהּ בִּלְשׁוֹן עִבְרִית וְאַפְּיִלוּ לְעִבְרִים הָיָה עַל פֶּה וְלֹא יֵצֵא: וְהַלּוּעֵז וְשִׁמְעָה אֲשׁוּרִית כְּגוֹן גֶּפֶטִים אוֹ עִבְרִים וְשִׁמְעָה אֲשׁוּרִית יֵצֵאוּ. מִיָּדִי דִהְיֶה אַנְשִׁים וְכוּ'.

אֲשׁוּרִית זֶה פֶּתֶב שְׁלָנוּ כְּדֹאֲמָרֵינוּ בַּתּוֹסֶפֶת' סִנְהֶדְרִין לְמָה נִקְרָא שְׁמָה אֲשׁוּרִית שְׁעָלָה עִמָּהּ מֵאֲשׁוּר. ר' אוֹמֵר בְּכֶתֶב זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְלְמָה נִקְרָא שְׁמָה אֲשׁוּרִית שְׁמֵאֲוֶשֶׁר בְּכֶתֶבוֹ.

כֶּתֶב הַר"ז הָא דִּתְנָא יְנִיית לְיוֹנִים יֵצֵא אַעפ"י שְׁכֶתְבָה הָרִי"ף ו"ל לָאו הִילְכְתָא הִיא דְּמִשְׁמַע מִיָּנָה יְנִיית לְיוֹנִים אִין לְכוּלֵי עֲלָמָא לָא וְאַנְן קי"ל כֶּרֶב וְשִׁמְוֹאֵל דְּאֲמָרֵי תְּרַנּוּהוּ לַעֲזוּ יְנִי לְפָל כְּשֶׁר.

וְאִינְהוּ דְּאֲמֹר כְּרִשְׁב"ג [לְמִמָּרָא דְּהִילְכְתָא כְּרִשְׁב"ג] בֵּין בֵּין בְּשַׁאֲרֵי סְפָרִים וְאַפְּי' בְּמַגְלָה וְאֵע"ג דְּכְתִיב כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם וּבִפ"ק אֶפְסִיקָא הִילְכְתָא כְּנִתְיָה בְּהִדְיָא דְּאֲמֵר ר' אֲבָהוּ אֲמֵר ר' יוֹחָנָן הִלְכָה כְּרִשְׁב"ג אֵלּוּ הֵן דְּבָרֵי הַר"ז.

אֲמֵר רַבִּי ש"צ כִּי אֶפְסִיקָא הִילְכְתָא כְּנִתְיָה לָאו בְּמַגְלָה אֶפְסִיקָא דַּא"כ קִשְׂיָא דַּר' יוֹחָנָן אֲדַר' יוֹחָנָן דְּאִיְהוּ אֲמֵר הִלְכָה כְּסִתְמָה מִשְׁנָה וּמִתְנִי' דְּלֹא כְּרִשְׁב"ג דְּקִתְנִי בְּכָל לְשׁוֹן לָא יֵצֵא דְּאֶלְמָא אֶפְיִלוּ לַעֲזוּ יְנִי אִינוּ כְּשֶׁר אֵלּא שְׁהַלּוּעֵז קוּרִין אוֹתָהּ בְּכָל לַעֲזוּ וְקִתְנִי נְמִי וְהַלּוּעֵז וְשִׁמְעָה אֲשׁוּרִית יֵצֵא.

וְאִי רִשְׁב"ג הָא אִיכָא נְמִי יְנִיית וְהִינּוּ דְּאֲמָרֵינוּ הֵכָא בְּגִמְרָא מִתְנִייתִין כְּבָרִיתָא וְכִינּוּ שְׁכּוֹן עַל כְּרַחֲמֵי לַר' יוֹחָנָן הִלְכָה כְּסִתְמָה מִתְנִייתִין דְּמִחְלֹקֶת וְאַח"כ סִתְמָה הִלְכָה כְּסִתְמָה. וְהִיאֲוֶה פְּסִיק אִיְהוּ כְּרִשְׁב"ג אֵלּא ש"מ דַּס"ל לַר' יוֹחָנָן דְּלֹא פְּלִיג רִשְׁב"ג אֵלּא בְּשַׁאֲרֵי סְפָרִים אָבֵל בְּמַגְלָה מוֹדֵי מִשׁוּם דְּכְתִיב כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם.

וְרַב וְשִׁמְוֹאֵל מְסַבְּרָא דְּנִפְשִׁיְהוּ הוּא דְּאֲמָרֵי דְּאַפְּיִלוּ בְּמַגְלָה מְכַשִּׁיר רִשְׁב"ג. וְעוֹד דְּאַשְׁכַּחן לְסוּגְיָא דְּגִמְרָא דְּמִן בְּתַר רַב וְשִׁמְוֹאֵל דְּלֹא ס"ל הֵכִי דְּאֲמָרֵינוּ בִּפ"ק לָא קִשְׂיָא כְּאִן בְּסְפָרִים כְּאִן בְּמַגְלָה מ"ט מִשׁוּם דְּכְתִיב בַּהּ כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם וּמִשׁוּם הֵכִי מְמַעֲטִינוּ מִיָּנָה שְׁאִינְהּ מְטַמְּאָה אֶת הַיְדִים עַד שְׁתֵּהֵא פִתּוּבָה אֲשׁוּרִית.

דְּלֹא הוּיָא כְּשַׁאֲרֵי סְפָרִים וְאֵע"ג דְּנִפְקִי בַּהּ לְלַעֲזוֹת וְרַבְּנָן בְּתַרְאִי [רַב פֶּפֶא] וְרַב נַחֲמָן הֵכִי ס"ל (אֶלְמָא) דְּשִׁאֲנֵי מַגְלָה מְשַׁאֲרֵי סְפָרִים. וְא"ת דְּלִמָּא הֵהוּא לְרַבְּנָן דְּכִינּוּ דְּמִכְשָׁרֵי כָּל לְשׁוֹן לְשַׁאֲרֵי סְפָרִים אִי ס"ד דִּינָה שֶׁל מַגְלָה כְּדִינּוּ שֶׁל סְפָרִים כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם לְמַעוּטֵי מֵאִי אָבֵל רִשְׁב"ג שְׁמָא לְמַעוּטֵי שַׁאֲרֵי לְשׁוֹנוֹת אֲתָא.

אָבֵל לְשׁוֹן יְנִיִּשְׁכְּשֶׁר לְשַׁאֲרֵי סְפָרִים לְכָל כְּשֶׁר וְאַפְּי' בְּמַגְלָה. לֹא תִטְעֶה בְּזֵה שְׁאַפְּי' לְרִשְׁב"ג כִּינּוּ שְׁכָל הַסְּפָרִים אִינּוּ נִכְתְּבִים אֵלּא בְּלְשׁוֹן יְנִיית [דְּכְתִיב יִפְתָּ אֱלֹהִים לְיִפְתָּ וְיִשְׁפֹּן בְּאַהֲלֵי שָׁם] לָא כְּתִב רַחֲמָנָא גַבִּי מַגְלָה כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם לְמַעוּטֵי לְשׁוֹנוֹת שְׁאִין הַתּוֹרָה נִכְתְּבַת בְּהוֹן דְּלֵהָ לָא אֲתָא קִרָא.

אֵלּא כְּכֶתֶבְךָ דְּמַגְלָה דְּוִמָּא דוֹהִיו דְּתַפְּלִין וּמְזוּזוֹת לְמַעוּטֵי יְנִיית אֲתוּ (לְפָל). וְעוֹד דְּאִי וְדֵאִי כְּכֶתֶבְךָ וְכָל־שׁוֹנֶם לְמַעוּטֵי אֲתָא כָּל לְשׁוֹן מְמַעִיט מִיָּנָה אֵלּא שְׁקוּרִין אוֹתָהּ לְלַעֲזוֹת

בלעז דהאי הוא משמעותיה דקרא אלא דרב ושמואל לא דרשי ליה למעוטי פלל אלא לומר שקורין אותה ללעזות בלעז דהיינו בכתב פל עם ועם פלשונו.

ואנו השתא פיון דאשפחן לרבנו בתראי ולסויגיא דשמעתא דמשמע להו ככתבם וכלשונם למעוטי פל לשון עלליהו סמכינן זהו דעת רבינו הגדול ז"ל וכן כתב ר"ח ז"ל וק"ל פמתניתין וכפירושא דבריתא: ואינהו דאמור פרשב"ג.

דיוני' לרשב"ג פאשורית לת"ק. מתניתין קראה סירוגין וכו'.

היה כותבה דורשה ומגיהה. מפאן מוכח הר' אפרים שמוטר לעשות מלאכה בפורים דמלאכה לא קבילו עלליהו וקשיא למאן דאמר אסור.

ואפשר לומר לכני הפפרים שמקדימין ליום הפניסה והתם ליפא איסור מלאכה דהא ליפא שמחה ומלאכה ושמחה גבי הדדי נינהו פתיב וא"ת אמאי לא מוכח נמי מהכא מצות צריכות פונה כמו בריש פרק היה קורא דהא אמר אם פיון לבו דהא לא קשיא דהכא לא שייך לאקשויי דפשיטא הכא דבקורא להגיה מיירי שאומר התבות שבורות: ובדיו.

ומותר להטיל קנקנתום לתוך הדיו ועיקרא במס' שוטה. [דף י"ח ע"ב] אם שקה פדי לגמור את כולה.

פרישנא בגמרא מרישא ועד סיפא. פסקא הי' כותבה וכו'.

גמרא דאפי' למאן דאמר וכו'. פלומר ליפא לאוקמה בדכתיב פסוקא פסוקא וקרי ליה דאפילו למאן דאמר מאיש יהודי צריכה שתהא כותבה פונה: תפילין אין צריכין שרטוט.

דתפילין היינו טעמא שאין צריכין שרטוט [דשרטוט] אינו אלא לנוי שתהא הכתיבה נאה והתפילין אינו בכלל שאין נראין לפיכה אין צריכין שרטוט אבל ס"ת הרי נראית וצריכה נוי ומזוזה נמי נבדקת פעמים בשבוע ורואין אותה וצריכה שרטוט.

[דיו"ע"ב] מגלה צריכה שרטוט פאמתה של תורה. והיינו מזוזה שהיא אמתה של תורה דכתיב בה שמע ישראל יי אלהינו יי אחד: דברי שלום ואמת.

לרבות שרטוט שפעמים שאדם עושה שרטוט באיגרות ולהכי רבנייה אבל לתגין לא רבניה שלא מצינו תגין אלא לס"ת שהקב"ה קושר קשר לאותיות. פדאיתא בשבת בפ' ר"ע.

ויראים שאמרו צריף ויינין לא דייק ועכשיו נהגו שלא לקרות אלא בעפייז. וכתבו הגאונים שהעבוד שלנו כשר אפי' לס"ת ומנהג שלהם היה לעבד בעפפצים.

הרב הגדול רבינו משה פ"ב דהלכות מגלה וצריכה שרטוט כתורה עצמה. ואין העור שלה צריכה עבודא לשמה.

היתה כותבה על הנזיר או על העור שאינה מעופד או שכתבה גוי או מין פסולה ע"כ. רושלמי בלולב הגזול הכל מודים בלולב שפסול ומה בין שופר ללולב בלולב בגופו הוא יוצא ברם הכא בקולו הוא יוצא וכי קול אסור בהנאה ומסתברא במגלה גזולה יצא מאותו טעם.

גרסינן בגיטין בפ"ק בני אדם העומדין עלי. לחרף ולגדף.

ובגדי למוסרן למלכות. פח בגדי להשליך עליהם המלכות: בעוד רשע לנגדי.
מריבני ומקניטני: א"ר יצחק שתיים כותבים. עיין בסוף הספר באות אל"ף.

[דף י"ט ע"א] גייר מחוק. פאגרת בעל' דגזילא וקלף בעי כס"ת.

מתניתין בן עיר. שזמנו בי"ד שהלך לכהן שזמנו בט"ו.

אם עתיד לחזור למקומו. מפרש בגמרא: קורא כמקומו.

פחובת מקומו. גמרא הכי איתא שמעמא דרבא בגמרא.

אמר רבא לא שאנו אלא שדעתו לחזור בלילי י"ד אבל אין דעתו לחזור בלילי י"ד קורא
עמיהם. אמר רבא מנא אמנא לה דכתיב על פן היהודים וכו' הא תינח פרוז מן קוף ס"ל
סבא הוא מדפרוז בן יומו נקרא פרוז וכו'.

כתב הרי"ף בן עיר שהלך לכהן. אמר רבא לא שנו אלא שעמיד לחזור בלילי י"ד
ונתעכב ולא חזר וכו' ולא נתברר לנו דבריו בזה מאי עמיד ומאי נתעכב אם חזר חזר
אם לא חזר לא חזר.

ועיכוב זה מאן דכר שמייה אלא הכי נקטינן פירושא דמימרא דרבא אבן כהן שהלך לעיר
קאי שאם עתיד לחזור למקומו בליל י"ד קודם שיאיר המזרח אינו קורא עמיהם בליל
י"ד ואעפ"י שעודנו שם אלא קורא כמקומו בתמשה עשר פינן שלא נשתהא שם עד
שיאיר מזרח שהוא זמן קריאת המגלה ביום אבל אם אין עתיד לחזור למקומו בליל י"ד
ונשתהא שם עד שיאיר מזרח הרי הוא פרוז בן יומו וקורא עמיהם בי"ד והאי דנקטה
רבא לשמעמיה על בן כהן שהלך לעיר [משום קרא] דכתיב בהדיא על פרוז בן יומו
שנקרא פרוז ומדייקא דפרוז בן יומו נפקא לן נמי מן קוף שאפילו בן יומו נקרא מן קוף
הילכה בן עיר שהלך לכהן אם עתיד לצאת מן הכהן לחזור למקומו בליל ט"ו קורא
כמקומו בי"ד ואם לאו שאין עתיד לחזור בליל ט"ו אלא שיש בלבו לשהות שם עמיהם
עד שיאיר מזרח קורא עמיהם בט"ו שהמקוף בן יומו נקרא מן קוף כל זה לשון הר"ז וכן
פירש רש"י.

וכתב רבינו ש"צ על הר"ז אפשר שלא נתבררו לו דבריו אבל דברים נכונים הם וכן
פירושא באמת דאבן כהן שהלך לעיר קאי שאם עתיד לחזור למקומו בלילי י"ד אע"פ
שנתעכב קורא כמקומו בלילה וביום שאין זה נקרא פרוז מאחר שלא נתעכב לדעת אבל
אם אין דעתו לחזור למקומו בליל י"ד [אלא ביום י"ד] נעשה פרוז בן יומו וקורא עמיהם
מאחר שנתעכב שם אף יום ט"ו שאלו חזר ויצא לו נעשה מן קוף ביום ט"ו והנה קורא
כאן וכן והכי אמרינן בירושלמי והכא לא אמרינן אלא קורא עמיהם ולא כמקומו אלמא
כשנתעכב כאן עסקינו.

וכן מצינו בכל מקום שאין נותנין עליו חומרי מקום שהוא שם אלא בשאין דעתו לחזור
ואפילו עמד שם כמה שלא לדעת לא עלתה לו. ומה שכתב רבינו בן עיר שהלך לכהן
פוסקא דמתניתין היא.

ובקלשון הגהה פ"א רחז"ל אמר רבא לא שנו בן כהן שהלך לעיר קורא כמקומו אלא שעמיד
לחזור בלילי י"ד ונודמן ונתעכב ולא חזר קורא בט"ו כבני מקומו אבל אם אינו עתיד

לחזור בלילי י"ד קורא עמהם ירושלמי גיחא בן כרף שְהֵלַף לעיר שְזַמְנוּ מְאֹחֵר בֶּן עִיר שְהֵלַף לְכַרְף שְזַמְנוּ קוֹדֵם לְמָה שְגִינּוּ אִם עֲתִיד לְחֻזֵר אִם חֻזֵר הָרִי חֻזֵר וְאִם לֹא נַעֲשֶׂה מְוָקָר.

אמר ר' יודן לית פאן בן עיר שְהֵלַף לְכַרְף. אָמַר ר' יוֹסִי אֵית פֶּאן בְּעֲתִיד לְהַשְׁתַּקֵּעַ וְכוּ' וְנִתְבָּרַר הַפִּירוּשׁ שְבִינְדִינוּ זֶה לְשׁוֹן רַחֲזוּ"ל וְאִין הַדְּבָר מְוָקָרַע מִן הַיְרוּשְׁלָמִי הַגָּזָה כְּמוֹ שְאָמַר אָבֵל פְּתַבְתִּיו [מְפָנִי] שְהוּא מַעֲיֵד עַל דְּבָרֵי רִיזוּ"ל וְפִי הַיְרוּשְׁלָמִי גִיחָא בֶּן כַּרְף שְהֵלַף לְעִיר שְאִם אִינוּ עֲתִיד לְחֻזֵר לְמִקְוֹמוֹ [בְּזִמְנֵי קְרִיאָתָם דְּהִינְנוּ] לֵיל י"ד [קוֹדֵם שְהֵאִיר הַמְזַרְח] יִקְרָא עִמָּהֶם שְהָרִי נַעֲשֶׂה כְּפִי פְרוּזָא לְדַעַת וְאִם עֲמֵד כְּפִי יוֹם ט"ו גִּפְטָר שְכַבֵּר יֵצֵא מְכַלֵּל מְוָקָר אָבֵל בֶּן עִיר שְהֵלַף לְכַרְף וְלֹא זִמְנוּ מְוָקָדִים וְהָרִי קוֹדֵם שְנַעֲשֶׂה מְוָקָר חַל עָלֵיו חַיִּיב מְקוֹמוֹ וְיִקְרָא עִמָּהֶם אָמַר [ר' יוֹסִי] בְּשַׁעֲתִיד לְהַשְׁתַּקֵּעַ כְּלוֹמַר אִם גִּמְוָן דַּעַתוֹ מִתְחַלָּה בְּיוֹם י"ד לְהַשְׁתַּקֵּעַ כְּפִי עַד יוֹם ט"ו יֵצֵא מְכַלֵּל פְּרוּזָא מַעַתָּה.

וְרִאִיתִי עוֹד בִּירוּשְׁלָמִי ר' יוֹדָן בְּעֵי [גִּמְוָן] דַּעַתוֹ לְעַקְוֵר דִּירְתוֹ לֵיל ט"ו וְלֹא מִתְנַיֵתִין הִיא בֶּן עִיר שְהֵלַף לְכַרְף מִתְנַיֵתָא כְּשֵׁהָ [בְּכַרְף] מַה צְרִיכָא לִי כְּשֵׁהָ בְּעִיר. מְפָאן גִּתְבָּרַר לִי דְאָבֵן כַּרְף קִינְמָא הָא דְרַבָּא אָבֵל בֶּן עִיר בְּלִילֵי חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי תַלְיָא מִיִּלְתָּא.

מִתְנַיֵתִין הִיכֵן קוֹרָא אָדָם אֵת הַמְּגִלָּה וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבְתוֹ ר' מֵאִיר אוֹמֵר כְּנֹלָה דְכַתִּיב וְתַכְתּוּב אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל וּמְרַדְּכֵי הִיְהוּדִי אֵת כָּל תַּנְקָרָא ר' מֵאִיר סָבַר תְּקִיפּוּ שְׁל אַחְשָׁנְרוּשׁ וְר' יְהוּדָה אוֹמֵר מֵאִישׁ יְהוּדִי קָא סָבַר תְּקִיפּוּ שְׁל מְרַדְּכֵי וְר' יוֹסִי סָבַר תְּקִיפּוּ שְׁל הַמֶּן דְּהִינְנוּ אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

וּבְבִרְיָתָא יֵשׁ תַּנָּא אַחֵר דְאָמַר מִבְּלִילָה הִיא נְדָדָה שְׁנַת הַמְּלָךְ דְקָא סָבַר תְּקִיפּוּ שְׁל גִּס: גִּקְרָאֵת סָפֵר. וְנִכְתָּב בְּסָפֵר: וְנִקְרָאֵת אֲגָרַת.

אֵת אֲגָרַת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית: פְּסוּלָה. דְאִיכָא מֵאן דְאָמַר סָפֵר תּוֹרָה שְתַּפְּרוּ בְּפִשְׁתָּן פְּסוּלָה: שְׂיָהוּ מְשׁוּלְשִׁין.

שְׁלֵשָׁה בְּרֵאשׁ הַדָּף וּג' בְּאַמְצַע הַדָּף וּג' בְּסוּף הַדָּף וְשִׁיחָא מְרֵאשׁה סָפֵר עַד מְקוֹם תְּפִירַת הַגִּיד הַרְאֵשׁוֹן כְּמִמְנוּ עַד הַגִּיד הַב' וּמִן הַב' לַג' כְּמִשְׁלִישֵׁי לְסוּף הַיְרִיעַ' הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים. סָפֵרִים שְבִימֵי רַבּוּתֵינוּ הִיוּ עֲשׂוּיִין נְגַלְלִין כַּס"ת שְׁלָנוּ לֹא יֵצֵא דְבַעֲיָנוּ אֲגָרַת לְעֲצָמָה דְמְפֻרְסָם גִּיחָא טְפִי וְכִי כְתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים גִּיחָא כְּעוֹסֵק בְּמִקְרָא.

וּמְחוּ לָהּ אֲמוּחָא לְאַחֲרֵי שְאִמְרָה מְחָה עַל קְדֻקְדָּה וְסִתְרוּ מְקַצְתָּהּ לֹא אָמְרוּ אֵלָּא בְּצַבּוּר. כְּתַב הַר"ז לְכַתְחֻלָּה אִין קוֹרִין אוֹתָהּ בְּמִגְלָה הַכְּתוּבָה בֵּין הַכְּתוּבִים בְּצַבּוּר מְפָנִי כְּבוֹד הַצַּבּוּר אָבֵל דִּיעֵבַד יֵצֵא וְהִינְנוּ דְמְחוּ לָהּ אֲמוּחָא.

וּבְיַחֲד אֲפִילוּ לְכַתְחֻלָּה וְאִי מִיחְסָרָא אוּ מִיחְסָרָא יְרִיעוֹת הַמְּגִלָּה מְשַׁאֵר הַיְרִיעוֹת אֲפִילוּ בְּצַבּוּר וְאֲפִילוּ לְכַתְחֻלָּה. [דָּף י"ט ע"ב] מִתְנַיֵתִין הַכָּל כְּשֵׁרִין לְקָרוֹת אֵת הַמְּגִלָּה חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוּטָה וְקָטָן.

אֲסִינְיָא בְּגִמְרָא הָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא חֲרַשׁ לְכַתְחֻלָּה הוּא דְלֹא דִיעֵבַד שְפִיר דְמִי וְשׁוּטָה וְקָטָן אֲפִי' דִּיעֵבַד גְּמִי לֹא וְחִסּוּרֵי מִיחְסָרָא וְה"ק הַכָּל כְּשֵׁרִים לְקָרוֹת אֵת הַמְּגִלָּה חוּץ מִחֲרַשׁ שׁוּטָה וְקָטָן חֲרַשׁ לְכַתְחֻלָּה הוּא דְלֹא הָא דִיעֵבַד שְפִיר דְאֲמִי שׁוּטָה וְקָטָן אֲפִילוּ

דיעבד נמי לא במד"א דקטן נמי אפילו דיעבד נמי לא בקטן שלא הגיע לחינוך אבל קטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה פשר דברי ר' יהודה שר' יהודה מכשיר בקטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה.

בהלכות גדולות לית הילכתא פותיה דר' יהודה דכיון דלאו בר חיובא ניהו לא מפיק אחרני ומסתברא בקטן שהגיע לחינוך פליגי בדפרישית והילכתא כר' יהודה דאמי דרבנן ומפיק דרבנן.

ואשפחו דמנהגא כר' יהודה פדאיתא בתוספתא מעשה בר' מאיר שקראה מיושב והיו כל בני הפנסת יושבים וכיון שגמרה נתנה לאחר ובינה עליה והפל חייבין בקריאת המגלה כהנים לויים וישוראליים ועבדים משוחררים חללים נתינים ממזרים סריס אדם סריס חמה פצוע דפא וכרות שפכה כולן חייבין בקריאת מגלה ומוציאין את הרבים ידי חובתם.

טומטום ואנדרוגינוס חייבין ואין מוציאין אנדרוגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו. נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן.

אמר ר' יהושע קטן הייתי וקראתיה לפני ר' טרפון בלוד ואמר ר' יהודה קטן הייתי וקראתיה לפני ר' והיו שם זקנים ולא אמר א' מהם דבר מפאן ואילף הנהיגו שיהו הקטנים קורים לרבים ש"מ מנהג כר' יהודה ומה שאמרו נשים פטורות קשיא לן דהא אמרי' נשים חייבות במקרא מגלה ומסתברא חייבות לשמוע מקרא מגלה ומבטלות מעבודתן אבל לקרו' אינו חייבין וכן פתוב בה"ג חייבו' במשמע מקרא מגלה כל זה לשון בעל העיטור ז"ל.

סליק פרק שני. פרק הקורא את המגלה [דף כ"א ע"א] עומד ויושב.

אם רצה עומד אם רצה יושב. קראה שנים יחד יצאו ולא אמרינן תרי קלי לא משתמע. [דף כ"א ע"ב] דכיון דחביבה להו יהבי דעתיהו. פי' יהבי דעתיהו ושמעיהו אחד מן הקולות וסגיא להו.

ולנה הפי' אסור לאדם לומר על פה עם הסזן הקורא את המגלה דלמא שמע מאן דשמע ליהוא קלא דהוא על פה ולא שמע קל סזנא שהוא בכתב ולא נפיק ידי חובתיה ואית דמפרשי יהבי דעתיהו ושמעיהו הסזן א"נ יהבי דעתיהו ושמעיהו תרתי קלי: לא יברך.

א"צ לברך: בב' ובה'. עזרא תיקון שיהו קוראים והכא אשמעינן דג' הן כהן לוי ישראל: ואין מוסיפים עליהם.

שלא יקשה לצבור מפני שהן מי המלאכה. ושבת במגזזה נמי סמוך לחשיכה הוא שהרי כל היום היו רגילים לדרוש ואין מפטירים מהאי טעמא גופייה: הפותח והחותם.

וכו' בגמרא מפרש לה: מה שאין פן בתורה. [שאין קורין בתורה] בצבור מיושב: ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמים.

דבתורה אפילו בתרגום קפדינן שהתרגום הוא להשמיע הנשים ועמי הארץ שאינם מבינים לשון הקדש והתרגום הוא לעז של כבלים. ובתרגום של תורה צריכין אנו שיהו מבינים כדי שידעו המצות אבל בשל נביאים לא קפדינן כולי האי: ועשרח מתרגמים.

לֹא גִרְסִינוּ לְפִי שְׂאִין תְּרַגּוּם בְּכַתּוּבִים: מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ וְכוּ' עוֹבֵר לַעֲשׂוֹתָן. וְלִהְיֵי לֹא קֹאֵמֵר
קוֹדֵם דְּקוֹדֵם מִשְׁמַע אֲפִילוּ לֹא יַעֲשֶׂה הַמְצָנָה מִפְּאֵן וְאֵילָף עַד זְמַן מְרוּבָה אֲבָל עוֹבֵר
מִשְׁמַע עֲכָשְׁיוֹ עֲבָרָה הַבְּרָכָה שְׁעוֹשֶׂה הַמְצָנָה תִּיְקָף: מנ"ח.

מְקַרָּא מְגִלָּה וְשְׁעוֹשֶׂה נְסִים וְשִׁהְחִינוּ. וּמְנַהֲגוּ לְבָרָךְ מנ"ח בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלִילָה בֵּינוּ דְעֵינְךָ
חֹבֶת קְרִיאָתָהּ בְּיוֹם דְּכַתִּיב וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים מְבָרְכִין זְמַן בְּיוֹם וְלֹא נִפְטָר
לִי בְּזְמַן דְּלִילָה דְּכָל חֲדָא וְחֲדָא מְצָנָה בְּאַפִּי נִפְשָׂא הִיא.

וּמְנַהֲגָא בְּרוּךְ הָאֵל הָרַב אֶת רִיבְנוּ וְהִדֵּן אֶת דִּינְנוּ וְכוּ' בְּרוּךְ הַנִּפְרָע לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל מְכַל
צָרֵיהֶם רַבָּא אָמַר הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ הַיְלָכְף נִימְרִינְהוּ לְכוּלְהוּ. בְּמַתִּיבְתָא לֹא אֲמַרִי הָאֵל הָרַב
אֶת רִיבְנוּ.

דְּהָא אֲמַרִינוּ אֱלֹהֵינוּ אֲלֵא הָרַב אֶת רִיבְנוּ. מִיְהוּ הַר"מ בַּמַּז"ל כְּתִב בְּיוֹם אֵינוּ חוֹזֵר וּמְבָרָךְ
שִׁהְחִינוּ.

וְכַתּוּב בְּנוֹסַח הַבְּרָכָה שֶׁל אַחֲרֶיהָ הָאֵל הָרַב וְכוּ' וּבְמַסְכַּת שַׁבָּת אֵיבְעֵיָא לָן מַהוּ לְהַזְכִּיר
שֶׁל חֲנוּכָה בְּבִרְכַת הַמְּזוֹן וְאַסִּיקְנָ' אָמַר רַב סְחוּרָא אֵינוּ מְזַכֵּיר. וְאִם בָּא לְהַזְכִּיר מְזַכֵּיר
בְּהוֹדָאָה וְה"ה בְּפוּרִים.

וְתַנְיָא יָמִים שְׂאִין בְּהֶם קָרְבַן מוֹסַף כְּגוֹן שְׁנֵי וְחַמִּישֵׁי שֶׁל תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת עַרְבִית שַׁחֲרִית
וּמְנַחָה מִתְּפַלֵּל י"ח וְאוֹמֵר מַעֲיִן הַמְּאֲנֶרַע בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה וְאִם לֹא אָמַר אֵין מְחַזִּירִין אוֹתוֹ
וְאֵין בְּהֶם קְדוּשָׁה עַל הַפּוֹס וְלֹא הַזְכָּרָה בְּבִרְכַת הַמְּזוֹן ש"מ שְׂאִין צָרִיף לְהַזְכִּיר לֹא חֲנוּכָה
וְלֹא פוּרִים בְּבִרְכַת הַמְּזוֹן וְאִם בָּא לְהַזְכִּיר מְזַכֵּיר וְאַפִּילוּ בְּתַפְלָה טְעָה וְלֹא הַזְכִּיר אֵין
מְחַזִּירִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּיוֹם שְׁיֵשׁ בּוֹ מוֹסַף וְכֵן הִזְכַּתָּא וְהִי תַנְיָא כָּל שְׁיֵשׁ בּוֹ קָרְבַן מוֹסַף
כְּגוֹן ר"ח וְחֻלּוֹ שֶׁל מוּפָד צָרִיף לְהַזְכִּיר מַעֲיִן הַמְּאֲנֶרַע וְשְׂאִין בּוֹ קָרְבַן מוֹסַף כְּגוֹן חֲנוּכָה
וּפוּרִים צָרִיף לְהַזְכִּיר וְאִם לֹא הַזְכִּיר אֵין מְחַזִּירִין אוֹתוֹ.

יְרוּשְׁלַמִי אָמַר ר' יְרֵמְיָהּ בְּשֵׁם רַב כָּל דְּבָר שֶׁהוּא לְהַבָּא אוֹמֵר בְּעִבּוּדָה וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא
לְשַׁעֲבֵר אוֹמֵר בְּהוֹדָאָה וּמְתַנִּיתִין אֲמָרָה כֵּן נוֹתֵן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר וְצוּעַק לְעַתִּיד לְבֹא וְתִימָא
לִי בַט' בָּאֵב דְּנַהֲיָגִין בְּבוּנָה יְרוּשְׁלַיִם.

וּבִירוּשְׁלַמִי אֵיתָא בַט' בָּאֵב אוֹמְרוּ בְּהוֹדָאָה [וְנִרְאָה] שְׂאִין לְשַׁנּוֹת הַמְּנַהֲג מִיְהוּ מְסַתְּבָרָא
אִם לֹא הַזְכִּיר בְּבוּנָה יְרוּשְׁלַיִם אוֹמְרוּ בְּהוֹדָאָה כַּבְּנֵי מַעֲרָבָא: הַקְּנוּפוֹת. שֶׁל תְּרוּמַת הַלְּשָׁכָה:
מִשׁוּם הַנְּכַנְסִים.

שְׂמָא יְכַנֵּס אָדָם לַב"ה וְיִרְאָה שְׁלֵא יְבָרָךְ הַקּוֹרָא לְאַחֲרֵיהָ יֹאמֵר אֵין בְּרָכָה בְּתוֹרָה. וְהוּא
לֹא יַדַע שְׁעַתִּיד אַחַר לְקַרָּא אַחֲרָיו.

מְתַנִּיתִין וְאֵין מוֹסִיפִין עָלֵיהֶן. וְכוּ' שְׁלֵא לְהַטְרִיחַ אֶת הַצְּבוּר דַּר"ח אֵין בְּהֶם אִיסוּר מְלָאכָה
וּמוֹעֵד נְמִי מְלָאכַת דְּבָר הָאֵבֵד מוֹתֵרַת בּוֹ.

גְּמָרָא אֵין מְשַׁיְרִין בְּפִרְשָׁה פְּחוֹת מַג' פְּסוּקִים. גְּזָרָה מִשׁוּם הַיּוֹצְאִים שְׁלֵא יֹאמְרוּ הַעֲתִיד
לְקַרָּא יְשָׁלִים הַפְּרָשָׁה.

[דַּף כ"ב ע"א] וְאֵין מְתַחִילִין. נְמִי מִשׁוּם הַנְּכַנְסִים שְׁלֵא יְהוּ סְבוּרִים שְׁלֵא קָרָא זֶה אֲלֵא
מְתַחִלַת הַפְּרָשָׁה: אֲמַצְעֵי דוֹלַג.

פ'י הרי"ף אַמְצָעֵי הַיָּינוּ הַב' וְכַגּוֹן דְקָרִי הָרֵאשׁוֹן ג' וְהַב' שְׁנַיִם עִם דְלִיגַת פְּסוּק שֶׁל רֵאשׁוֹן וּג' שְׁנַשְׂאָרִים מִפְּרֻשַׁת צו קוּרָא א' וּבְיוֹם הַשְּׁבִיט וּבְרַחֲשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם קוּרָא אַחֵר. וְלֵהֲאִי פִירוּשָׁא צְרִיכִין אָנוּ לֹאמַר מֵאֵן דְעֵינִיל מִיַּשְׂאֵל שְׂאִיל דְאִי לֹא הֲכִי שְׁנֵי הִכִּי דוֹלַג וְכִיּוֹן שְׁכּוֹן קִשְׂיָא לֹן דְהָא הִילְכְתָא כִּי"א בֵּין בְּשִׁיּוּר כְּגוֹן בְּהַתְחַלָּה אֶלְמָא חֵיִישֵׁינּוּ לְנִכְנָסִים וְהָא לֹא קִשְׂיָא דְהִיכָא דְאֶפְשָׁר לְמַקְרִי טְפִי מִן הַפְּרֻשָׁה בְּלֹא דְלוּג קְרִינּוּ וְלֹא מְדַלְגִינּוּ מִשׁוּם נִכְנָסִים דְסִמְכִינּוּ אֶהָא דְמִשְׂאֵל שְׂאִיל.

מִיְהוּ אִיכָּא לְעִיּוּנֵי פִינּוּ דְלֹא חֵיִישֵׁינּוּ לְנִכְנָסִים בְּלֹא דְלוּג נְמִי מְצִי עֶבֶיד וְכַגּוֹן דְקָרוּ תְרִי פְּרֻשַׁת צו ד' ד' פְּסוּקִים וְהַג' יִקְרָא בְיוֹם הַשְּׁבִיט דְהוּוּ תְרִי פְּסוּקֵי וְחַד פְּסוּקָא אוּ תְרִי מִוּבְרָאֵשִׁי חֲדָשֵׁיכֶם דְהָא מִתְחִילִים בְּפְרֻשׁ בְּפָחוֹת מַג' דְלֹא חֵיִישֵׁינּוּ לְנִכְנָסִים וְהַשְּׂאָר יִקְרָא הָאֲחֵרוֹן וְנִמְצְאוּ אַרְבַּעַתָּן בְּלֹא דְלוּג.

וּי"א אַמְצָעֵי דוֹלַג הַיָּינוּ הַג' וְכַגּוֹן דְקָרוּ תְרִי ו פְּסוּקֵי מִפְּרֻשׁ צו ג' ג' פְּסוּקִים וְהַג' דוֹלַג פְּסוּק ו' וְקוּרָא אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁנַשְׂאָרוּ וּמִשׁוּם נִכְנָסִים לִיכָּא דְשְׂמָא תֵאֵמַר מִשְׁנַיִם הָרֵאשׁוֹנִים חַד מְנַיִהוּ קוּ קִרְאָאֵלָא תְרִי הָא לִיְתָא לְפִי שְׂאִין הַכֹּל בְּקִיאִין כְּמָה אֲנָשִׁי עוֹלִי וְסִבְרִי שְׂמָא אַחַד עָלָה וְקָרָא הַחֲמִשָּׁ אֲבָל מִשׁוּם יוֹצֵאִין וְדֵאִי אִיכָּא שְׁהֲרִי מִשְׁיִירִין בְּפְרֻשָׁה פָּחוֹת מַג' פְּסוּקִים וְאִיכָּא גְזֵרָה דִּיּוֹצֵאִים.

הָא לֹא קִשְׂיָא דְבִשְׁנֵי דְרַב מֵיַעַל עֵינִילִי מִיַּפֵּק לֹא נִפְקִי הִילְכְּפוּ לֹא גְזֵרִינּוּ לִיּוֹצֵאִים וְקוּרָא אוֹתָן שְׁנַיִם שְׁנַשְׂאָרוּ עִם דְלִיגַת פְּסוּק שְׂשִׁי וְהָאֲחֵרוֹן קוּרָא וּבְיוֹם הַשְּׁבִיט וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם: וְהִילְכְתָא אַמְצָעֵי דוֹלַג.

רש"י ז"ל פִּירֵשׁ דְאִמְצָעוֹת קִיאִי וְלֹא אֵרֵאשׁ חֲדָשׁ שְׂאִין בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ קוּרָא שְׂיֵהָא רֵאוּי לְקוּרָתוֹ אַמְצָעֵי אֶלָּא אִמְצָעוֹת קִיאִי שְׂקוּרִין ג'. וְקִשְׂיָא לֹן אִטּוּ הִילְכְתָא לְמִשְׁיַחָא אֲתָא לְאִשְׁמַעִינּוּ דְהָא לִיכָּא תַעֲנִיּוֹת וּמִצְעָמוֹת אֶלָּא אֵרֵאשׁ חֲדָשׁ קִיאִי שְׂקוּרִין ד'.

[דף כ"ב ע"ב] זֶה הַכֹּל כֹּל שֵׁישׁ בְּיִטוּל מְלֵאכָה. בְּמָה שְׁהֵם מְאֲחֵרִין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּגוֹן תַעֲנִיּוֹת צְבוּר שֶׁהוּא מוֹתֵר בְּמֵלֵאכָה חוּץ מִשְׁלַל גְּשָׁמִים אַמְצָעִיּוֹת וְאַחֲרוֹנוֹת אֲבָל רֹב תַעֲנִיּוֹת צְבוּר מוֹתֵר בְּמֵלֵאכָה וְט' בְּאֵב נְמִי מוֹתֵר בְּמֵלֵאכָה אֶלָּא בְּמִקוּם שְׁנֵהֲגוּ.

רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים אֵין בּוּ בְּיִטוּל מְלֵאכָה כ"כ שְׂאִין הַנְּשִׁים עוֹשׂוֹת מְלֵאכָה וְשִׁמְעֵתִי שְׁנֵהֲנָה לָהֶם מְצוּהָ זֹאת בְּשִׁבְיִל שְׂלֵא פִירְקוּ נְזַמִּיָּהוּ לְעַגְלָה וּמִקְרָא מְסִיָּעוּ אֲשֶׁר נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֵׂי וְת"י בְּיוֹמָא דְחֻנְלָא וְהֵתֵם גְּבִי ר"ח הוּא דְקָאֵמַר מְחַר חֲדָשׁ וְקָרִי לְעַרְב ר"ח יוֹם הַמַּעֲשֵׂה.

וּמוֹעֵד נְמִי אֵין בּוּ מִשׁוּם בְּיִטוּל מְלֵאכָה בְּאַחֲרוֹן לְבֵית הַכְּנֶסֶת כ"כ כְּיוֹם חוּל לְפִי שְׂאִין עוֹשִׂין מְלֵאכָה אֶלָּא בְּדָבָר הָאֵבֶד. [דף כ"ג ע"א] דְמַצְלִי אֲצִלוּיִי.

עַל צְדָדִיהוֹן לְפִי שְׂאִין אֲדָם חָשׁוּב רֵשָׁאִי לִפְּוֹל עַל פְּנִיּוֹ. פִּיס' זֶה הַכֹּל כו'.

גְּמָרָא סִימְנָא בְּעֵלְמָא. וְלֹא לְרַבּוּנֵי מִיְדֵי אֲתָא.

(לְקַמֵּן דָּף ל' ע"א. ר"ח אֲדָר שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּנוֹאֲתָה תְצוּנָה אֲמַר אֲבִי קָרוּ שְׂיֵתָא [מְנוֹאֲתָה] תְצוּנָה עַד וְעֵשִׂיתָ וְחַד תְּנִי וְקָרִי מְפִי תִשָּׂא עַד וְעֵשִׂיתָ] שְׂאֵם יִקְרָאוּ מְנוֹאֲתָה תְצוּנָה עַד כִּי

תשא והו' מכי תשא עד ועשית יחשבו השומעים כי סדר היום הוא שמשלים לשם בכל שנה ושנה ואין פאן סימן לפרשת שקלים): פנגד ז.

ג' לכל אחד ואחד. [דף כ"ג ע"ב] אבל במקום שיש תורגמן פוסק.

מפני טורח צבור. מתניתין אין פורסין על שמע.

יש מפרשים אין מברכין. תרגום והוא יברך הזבח והוא פרוס על דבחה אלמא פורס מברך הוא.

ע"א לשון פרוסה והינו פשאדם בא לבית הפנסת לאחר שקראו צבור את שמע ועומד אחד ואמר קדיש וברכו וברכה ראשונה שלפני ק"ש מפני הקדושה. אין פורסין בפחות מי' פתב רבינו יעקב שאם יש פאן ששה שלא שמעו קדיש וברכו אעפ"י שהשאר שמעו יכולין הו' לפרוס על שמע והביא ראיה מהא דאמרינו במסכת סופרים אין אומרים קדיש וברכו בפחות מעשרה.

רבותינו שבמערב אומרים אותו בשבעה ונותנין טעם לדבריהם בפרוע פרועות בישראל בהתנדב עם ברכו יי' פמנין התיבות וי"א אפילו ששה שברכו ששי הוא פירוש אם יש ששה שלא שמעו והשאר שמעו אבל בשם רש"י פירשו תלמידיו שאפילו בשביל א' פורסין על שמע ואפילו קרא את שמע יכול לחזור ולפרוס על השמע בעמדו לפני התיבה ועוד פתיב במסכת סופרים ובמקום שיש ט' או עשרה שמעו בין ברכו בין קדיש ולאחר תפלה עמד א' בפני אלו ואמר קדיש וברכו וענו אלו אחריו יצא ידי חובתו: אין עוברין לפני התיבה.

ש"צ: ואין נושאים פניהם. פהנים: ואין קורים בתורה.

בצבור. בספר הישר בעי אמאי צריך למתני אין פורסין ואין עוברים [לפני התיבה] (בתור') ואמאי צריך אין מפטירין פינו דאמר אין קורין.

וי"ל דאיצטריך למיגרס הכי משום הא דגרסינן בפירושלמי התחילו בי' והלכו להם מקצתם וגמר את שמע אפילו הכי לא יעבור לפני התיב' לומר שמנה עשרה דמילת' אחריתי היא. וכן אין קורין ואין מפטירין: ואין עושין מעמד ומושב.

למת: והקרקעות של הקדש. הבא לפדותן צריך שם עשרה ואחד מהם פהו ובגמ' מפרש טעמא: ואדם פיןצא בהו.

באומר דמי עלי דעשרה פעמים פהו פתיב בפרשת ערכין ור"ל פהו ולא ישראל ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות הילכך בט' ישראל וא' פהו סגיא. כל דבר שבקדושה לא יהא פחותמעשרה.

ושמעתי בשם הראב"ד כי קדושה של יוצר אור לא צריכה עשרה משום דאופנים הוא דקאמרי לה ואינו אלא ספור דברים. אבל שאר קדושות צריכות עשרה: ואין אבליים מן המנין.

שקרי הוא אומר ברכה למנחמים בפני עצמן ולאבליים בפני עצמן. מתניתין יותר מפסוק א'.

שְׁלֵא יִטְעָה הַתּוֹרָגְמָן. [דף כ"ד ע"א] וּבְנִבְיָא נ'.

אם ירצה ולא איכפת לן אם יטעה דלא נפקי מנייהו הוראה: ואם היו שלשתן. וכו' בגמרא מפרש: מדלגין בנביא.

מפרשה לפרשה: ואין מדלגין בתורה. שהקופץ ממקום למקום אין לבו מיושב עליו לשמוע: ועד כמה הוא מדלג.

הנביא: בכדי שלא יפסיק התורגמן. שלא יהא הדלוג רחוק ממקום שהוא קורא אלא כדי שיוכל הקורא לגלול הספר ולקרות במקום הדלוג בטרם יגמור התורגמן תרגום המקרא. גמרא אם היו שלשה פסוקים בהפטרה שכל אחד פרשה בפני עצמה. לא יקרא לתורגמן אלא א' א' בפני עצמו כגון כי כה אמר יי וגומר.

דהיינו ג' פסוקים בהפטרה סמיכי אהדי וכל חד מנייהו פרשה חדא דבין כל פסוק ופסוק איכא הפרשה. מסוף הספר לתחלתו.

למפרע אפי' בנביא א': [גרסינו בגיטין דף מ"ט ע"ב] אמר אבני נקטינו אין שם פהו נתפרדה התבילה. י"א אינו קורא לוי כלל ואית דמפרשי נתפרדה תבילה נפסק הסדר שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל אלא קורא לפי מעלתו ג' או ד' ומיהו קשיא מדתוספתא פ"ב דקאמר התם מוחזקני בזה שהוא פהו שקרא אחריו לוי.

ואי אמרת אין שם פהו לוי יכול לקרות א"כ היאך ידענו שהוא פהו משום שקרא אחריו לוי דילמא ישראל הנה. י"ל שאותו לוי הנה חשוב יותר מן הראשון ואם לא הנה הראשון פהו הי' קודם: ואמר אבני נקטינו.

מסורת מאבותינו: אין שם לוי קורא פהו. ונדקא אותו פהו שקרא ראשון תימא לפי מנהגם שהיו נוהגים שלא היו מברכים כל א' וא' ברכה לפניו ולאחריה אלא הראשון מברך ברכה לפניו ולא לאחריה והאחרון לאחריה ולא לפניו א"כ היאך ניכר שקורין במקום לוי בשלמא לפי מנהגינו שאנו נוהגין שכל א' וא' מברך לפניו ולאחריה כשיברך ברכ' אחרונה ויחזור ויברך ניכר שבשביל לוי הוא קורא.

ויש לומר שע"י שיחזור למקומו וחזור ועומד הנה ניכר פדאמרינו בתוספתא אם אין שם אלא אחד שידע לקרות קורא וישוב ועומד וקורא: אמר ר' יוחנן פהו אחר פהו לא יקרא משום כבודו של ראשון לוי אחר לוי לא יקרא משום פגם שניהם ומוקי לה בגמרא במחזק באבוה דהאי דכהן הוא הילכף בראשון הוא דאיכא פגימה דאמרי אבוה נסיב גרושה וחלוצה ואחליה ומתחרטים כשקראוהו ומשום הכי עולה זה השני וממנו יתחילו לקרות ז אכל לשני ליכא פגמא הואיל ובלוי קרא דאם איתא דאבוה אחליה למה יקרא במקום לוי הילכף על כרחיו פינו דאבוה פהו אין זה חלל ואין פגם משפחה אלא לראשון.

ופריך בגמרא ולמאן. פלומר מי פגמו: אי ליושבים.

שם עד שיגלל ס"ת: הא קא חזו ליה. להאי פהו ראשון דסליק למנן ז: אלא ליוצאים.

שלא ימתינו עד שיגלל הספר. לוי אחר לוי איפא פגם שניהם ואף על פי דמוחזק לו באבוה דהאי דלוי הוא ובאבוה דהאי דלוי הוא דלא ידעו אינשי הי מנייהו מן המנין דאמרי ראשון אביו נשא ממזרת ונתינה ואחליה מקדושת לוייה ולפיכך חזר וקרא לוי אחר.

א"נ שני נתחלל מלוייה ואינו לוי אלא ישראל ובמקום ישראל קרא: אחריהו. דכהן ולוי: מי קוראין.

פלומר תקנו שום סדר בשבתות משום דרכי שלום: הראויים למנות. כדאמרינן במסכת שבת פרק כל פתבי הקדש איזהו ת"ח שראוי למנותו פרנס על הצבור כל ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה: אין קורין בחומשין.

היו רגילים לכתוב חומשים כל חומש וחומש בפני עצמו וכל ספריהם היו כמגלה כס"ת שלנו. ואפ"י הנה עשוי החומש פתיקון ס"ת בעזרות עבודין לשמה ונתפר בגידים אין קורין בו: מפני כבוד הצבור.

ואם לא הנה מפני כבוד הצבור היינו קורין בחומשים [ואע"ג] דא"ר שמואלבר נחמני א"ר יוחנן ספר תורה שחסר יריעה אחת אין קורין בו לא דמי התם מחסר במילתיה הקא לא מחסר במילתיה.

ואם לא מפני כבוד הצבור היינו קורין בו אבל בחומשים שלנו פשיטא שאין קורין שהרי אינו עשויין פתיקון הסכמים שאינו נגללין ואינו נתפרין בגידים הילכך אין הרבים יוצאים בהו ידי חובתן והלאי שהיחיד הקורא לעצמו יהא רשאי לקרות ולברך לפנייה.

ירושלמי במס' ברכות אמר ר' שמואל בר אבדימי לא למדנו ברכת התורה מברכת המזון אלא לרבים ואם לרבים אפילו בינו לבין עצמו אינו מברך. א"ר אבא מרי אחוי דר' יוסי עשאיה כשאר כל המצות מה שאר כל המצות טעונות ברכה אף זו טעונה ברכה ופירוש ברור שלא למדו ברכה לתורה מן המזון דהיינו לאחריה אלא לרבים והקשו ואם לרבים וכי אפילו בינו לבין עצמו שמה [אינו] מברך כלו' לפנייה וכיון שמברך לפנייה לאחריה גמי יברך ק"ו מן המזון ותיגרין בינו לבין עצמו עשאיה כשאר כל המצות מה הן טעונות ברכה לפנייהם ולא לאחרייהם אף זו לפנייה בלבד: ואין מדלגין מנביא לנביא.

(ש"אין) [שיש] כאן טירוף יותר מדאי. מתניתין והמפטיר בנביא.

מי שרגיל להפטיר בנביא לו תקון חכמים שיהא פורס על שמע. על ידו.

בשבילו: אבל אינו פורס וכו'. שכל מי שאינו מחויב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובתו: ואינו נושא בפיו.

אם הוא פהן שאין כבוד צבור להיות כפופים לברכתו: פוחח. מי שבגדיו קרועים פורס על שמע.

דמחויב בדבר הוא. אבל אינו קורא בתורה.

משום כבוד תורה: ואינו עובר וכו'. משום כבוד צבור.

גְּמָרָא מְשׁוּם כְּבוֹד. פִּינּוּן שֶׁהוּא מְמַצִּיא אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר שְׂאִינוּ כְּבוֹדוֹ תִּקְנּוּ לוֹ אֶת זֶה לְכַבּוֹד:
מְשׁוּם אֵינְצוּיִי.

דְּאֵי עוֹבֵר לְפָנֵי הַתִּיבָה אַחַר א"ל הָאֵי זֶה עוֹבֵר לְפָנֵי הַתִּיבָה וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְאֲנִי מִפְטִיר
בְּחֻנָּם וְאֲתִי לְאֵינְצוּיִי. בְּגְמָרָא אֲמַרִּין אֵיפֵא בִּינְיָהוּ דְקָא עֲבִיד בְּחֻנָּם.

שְׁהַעוֹבֵר לְפָנֵי הַתִּיבָה אֵינוֹ מְקַבֵּל שְׂכָר לְמ"ד מְשׁוּם אֵינְצוּיִי לִיפֵא מְשׁוּם כְּבוֹד אֵיפֵא. [דף
כ"ד ע"ב] מִתְּנִיתִין הֵכִי גְרָסִין פֶּהוּ שְׂיִישׁ בּוֹ מוּמִין.

וּבְגְמָר' אֲמַרִּין מוּמִין שְׂאֲמָרוּ פָּנֵיו יָדָיו וּרְגָלָיו שְׁהַנּוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו צָרִיף לְחַלּוֹץ מְנַעֲלָיו:
מְפָנֵי שְׁהַעֵם מְסַתְּפָלִים בּוֹ. וּק"ל בְּמַסְסַת חֲגִיגָה ג' אֵין מְסַתְּפָלִין בְּהֵן וְכוּ' וּבְאוֹתוֹ זְמַן קָא
מִיָּרִי שְׁהָיוּ מְבָרְכִין בְּשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ.

אַבְל בְּזַמַּן הַזֶּה מְוֹתֵר לְהַסְתַּפֵּל: אַף בְּלִבָּנִים לֹא יַעֲבוֹר. לְקַמֵּן מְפָרֵשׁ טַעְמָא: הַעוֹשֶׂה
תְּפִלִּין בְּרֵאשׁוֹ עֲגוּלָה סְפָנָה.

שְׂלֵא יִכְנַס בְּרֵאשׁוֹ: וְאֵין בְּהֵן מִצְנָה. דְּמַרְוֹבְעִים בְּעֵינָיו: נִתְּנָה.

שְׂלֵא רֵאשׁ: עַל מִצְחוֹ וְשָׁל יָד עַל פֶּס יָדוֹ. הֲרִי זֶה דְרָף הַמֵּינּוֹת.

הַבּוֹזִין אֶת הַמְּדַרְשׁ וְהוֹלְכִין אַחַר מְשַׁמְעָא. וּבְמַנְחוֹת יְלִיף טַעְמָא: עַל בֵּית אֲנָקְלִי.

עַל בֵּית יָד חֲלוּקוֹ וּמִבְּחוּץ כְּנֶגֶד הַקְּבוּרָת וְלֹא עַל בְּשָׂרוֹ מְמַשׁ: הֲרִי זֶה דְרָף הַחִיצוֹן. קְרוֹב
לְמִין הוּא אַבְל מִין גְּמוּר לֹא הָיוּ דְהָא לֹא עָקַר ג"ש שְׁהָרִי מְנִיחָה בְּמַקּוּם קִיבּוּרָת אֲלֵא
שְׁמַנְיָחֵן לְמַעְלָה מִחֲלוּקוֹ וּק"ל וְהָיָה לָהּ לְאוֹת וְלֹא לְאַחֲרִים לְאוֹת.

וְצָפָה זָהָב. נְמִי בַעִי' תּוֹרַת יִי בְּפִיָּה שְׂיֵהָא הַפֵּל מִן הַבְּהֵמָה: בְּהַקְנִיּוֹת: לְנַטִּיּוּשֵׁי"ש בְּלַעֲז:
עֲקוּמוֹת.

שְׁנַתְעַקְמָה יָדוֹ אַחוֹרָנִית: עֲקוּשׁוֹת. שְׂאִינוּ יָכוֹל לְחַלֵּק אֲצַבְעוֹתָיו חִיפָנֵי וּבִשְׁנֵי.

כֶּהֵן שֶׁהוּא מְאַנְשֵׁי חִיפָה וּמְאַנְשֵׁי בֵּית שְׂאָן: זְבַלְגָם. עֵינָיו זוֹלְגוֹת דְּמַעָּה: דָּשׁ בְּעִירוֹ.

רַגְלֵי בְּעִירוֹ. מִתְּנִיתִין הָאוֹמֵר יְבָרְכוּךָ טוֹבִים.

יֵשׁ שְׁפִירָשׁוֹ טוֹבִים שְׁבָעִים. לְשׁוֹן וְנִשְׁבַּע לְחֵם וְנִהְיָה טוֹבִים: הֲרִי זֶה דְרָף הַמֵּינּוֹת.

דְּרַבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ עַד כְּזֵית עַד כְּפִיצָה. ע"א יְבָרְכוּךָ עַל טוֹבִים כְּלוֹמֵר עַל הַטּוֹב וְלֹא עַל
הַרַע וְתַנּוּן חֲזִיב אֲדָם לְבָרַךְ עַל הַרְעָה כְּשֵׁם שְׁמַבְרַךְ עַל הַטּוֹבָה: הָאוֹמֵר עַל קֵן צְפוֹר יִגִּיעוּ
רַחֲמֵיָהּ.

אֲנָשִׁים שְׁהָיוּ מְרֵאִים עֲצָמָן כְּמִתְּפַנּוּנִים לְהַעֲמִיק בְּלִשׁוֹן תְּחִנּוּנִים וְאוֹמֵר רַחוּם וְחַנּוּן אַתָּה
וְעַל קֵן צְפוֹר יִגִּיעוּ רַחֲמֵיָהּ שְׂאֲמַרְתָּ לְשַׁלַּח אֶת הָאֵם אוֹ שְׂאֲמַר: עַל טוֹב יִזְכָּר שְׁמָךְ. דְּמִשְׁמַע
עַל הַטּוֹבָה חֲזִיב אֲדָם לְבָרַךְ וְלֹא עַל הַרְעָה: הַמְּכַנֶּה בְּעֲרִיּוֹת.

מְפָרֵשׁ בְּגְמָר' קְלוּן אָבִיו וְאִמּוֹ פִי' הַפְּסוּק עֲרוֹת אָבִיָּהּ וְעֲרוֹת אִמָּהּ לֹא תִגְלֶה אוֹמֵר הוּא
לֹא עֲרִיּוֹת מְמַשׁ אֲלֵא קְלוּן שְׂאֵם הָיָה יוֹדֵעַ דְּבָר שֶׁל קְלוּן שֶׁל אָבִיו וְאִמּוֹ דְּמִשְׁמַע אַבְל
עֲרִיּוֹת יִגְלֶה וְלֵהֲכִי נִקְט אָבִיו וְאִמּוֹ דְּבִהְיֵי הַפִּירוֹ חֲכָמִים שְׁהָיוּ דוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּכָף: הָאוֹמֵר
מְזַרְעָךָ וְכוּ'.

שְׂאוּמֵר בְּיִשְׂרָאֵל הֵבֵא עַל הַגּוֹיָה וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֶּן לַע"ז הַפְּתוּב מְדַבֵּר וּמְחַיֵּיב כְּרַת בְּבֵא
עַל הַגּוֹיָה: מַעֲשֵׂה עֶגְל רֵאשׁוֹן. בְּגִמְר' מְפָרֵשׁ: בְּרַפְת פְּהֵגִים.

בְּגִמְר' מְפָרֵשׁ טַעְמָא: בְּמַרְפְּבָה: דִּיחֻזְקָא ל: [דָּף כ"ה ע"ב] גְּמָרָא קְלָלוֹת וּבְרָכוֹת נִקְרָאִים
וּמְתוּרְגָמִים. וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ דְלָמָּא פְּיִיגָא דַעֲפִיזְיָהוּ דְצַבּוּרָא: מַעֲשֵׂה פִילְגֻשׁ בַּגְּבָעָה וכו'.

וְלֹא חִיּוּשֵׁינוּ לְכַבּוּדְךָ דְבְּנֵי בְּנֵימִין: אֵלָּא אַחֲרוֹן. וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר הַמְּקָרָא הַזֶּה
נִפְסַק בְּהַפְסַק פְּרָשָׁה לְכַךְ קוּרְאֵי אַחֲרוֹן כְּאֵלוֹ הוּא פְּסוּק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ: מַעֲשֵׂה עֶגְל הַשְּׂנִי
נִקְרָא וְלֹא מִיתְרַגֵּם.

פִּירֵשׁ הֵרַב ו"ל מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ דְאַהֲרֹן וּבְגִמְר' מִשְׁמַע טַעְמָא דְשָׂמָּא יִטְעוּ שׁוֹמְעִים וַיֵּאמְרוּ
מִמֶּשׁ הִזְה בַּעֲגָל פִּינוֹן שְׂיִצָּא מֵאֲלִיו: בְּרַפְת פְּהֵגִים נִקְרָאִים (וְלֹא) וּמְתוּרְגָמִין. הַדָּא בְּרִיתָא
בְּהִדְיָא פְּלִיגָא אִמְתַּנְיִתִּין לְגַרְסַת הֵרַב ו"ל דְּבַמְתַּנְיִתִּין תָּנוּ בְּרַפְת פְּהֵגִים נִקְרָאִים וְלֹא
מְתוּרְגָמִין וּתְמַהֲנִי עַל הֵרַב ו"ל שֶׁהֵבִיא בְּהַלְכוּתוֹ הַמְּשֻׁנָּה וְהַבְּרִיתָא וְלֹא נִשְׁמַר בְּמַה
שְׁחֹלְקַת הַבְּרִיתָא עַל הַמְּשֻׁנָּה.

[בַּתּוֹסְפָתָא] הַמְּתוּרְגָם פְּסוּק כְּצוּרְתוֹ: דְּכַתִּיב וַיֵּרָאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּתְרַגֵּם אוֹתוֹ
כְּצוּרְתוֹ וְהוּא מְחַרְף וּמְגַדֵּף אֵלָּא תַרְגוּמוֹ וְחֻזוֹ יֵת יִקְרָא אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל פִּירוּשׁ כְּצוּרְתוֹ וְחֻזוֹ
יֵת אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל: בְּדַאי הוּא דְכַתִּיב כִּי לֹא יִרְאֵי הָאָדָם וְחִי: וְהַמּוֹסִיף עָלָיו וְחֻזוֹ יֵת
מִלְּאָכָא דִּי אֱלֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל וְתַחֲוֹת כְּנֹרְסֵי יִקְרִיָה הֵרִי זֶה מְחַרְף שְׂמֻשׁוֹהַ כְּבוֹד עֶבֶד לְכַבּוֹד
קוֹנוֹ סְלִיק פְּרַק שְׁלִישִׁי.

פְּרַק בְּנֵי הָעִיר בְּנֵי הָעִיר שְׂמַכְרוּ רַחוּבָה שְׁל עִיר. יֵשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה כְּדַמְפָּרֵשׁ בְּגִמְר'.

[דָּף כ"ו ע"א] לֹוקְחִים סְפָרִים. נְבִיאֵי וּכְתוּבֵי אֲבָל אִם מְכָרוּ כו'.

שְׂמַעְלִין בְּקֻדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִין: וְכֹן בְּמִוְתַרְיָהוּ. מְכָרוּ סְפָרִים וְלִקְחוּ מִמְקַצַּת הַדְּמִים תוֹרָה
לֹא יִקְחוּ מִן הַמוֹתֵר דְּבַר שְׂקֻדְנוּשְׁתוֹ פְּחוּתָה.

כְּתַב הֵרַב אֲפָרִים הָא מְתַנְיִתִּין קַשְׂיָא רִישָׁא אֲסִיפָא דְכּוֹלָה רִישָׁא שְׂמַעֲיָנוּ מִיָּנָה הֵיכָא דְלֹא
מַעְלֵי לִיה אָסוּר. וְסִיפָא דְקַתְנֵי סְפָרִים לֹא יִקְחוּ מִטְּפָחוֹת שְׂמַעֲיָנוּ מִיָּנָה דְלֹא בַעֲי' עֲלוּי
דְּבַשְׁלָמָא מְתוּרָה לֹא יִקְחוּ סְפָרִים דְּשְׂמַעְתָּ מִיָּנָה הָא תוֹרָה בְּתוֹרָה שְׂפִיר דְּמִי לִיכָּא לְמַשְׁמַע
מִיָּדִי דְּאִיכָּא לְמִימֵר פִּינוֹן דְּלִיכָּא לְעֲלוּי שְׂפִיר דְּמִי אֵלָּא מִסְפָּרִים לֹא יִקְחוּ מִטְּפָחוֹת
דְּשְׂמַעְתָּ מִיָּנָה הָא סְפָרִים בְּסְפָרִים שְׂפִיר דְּמִי וְאֵע"ג דְּאִיכָּא לְעֲלוּי ש"מ דְּלֹא בַעֲי' עֲלוּי
וְכִינוֹן דְּקַשְׂיָא רִישָׁא וְסִיפָא לִיכָּא לְמַשְׁמַע מִיָּנָה אִי מַעְלִין דְּוִקָּא אוֹ אִין מוֹרִידִין דְּוִקָּא אֵלָּא
מְדַאֲמֵרִין לְקַמֵּן בְּעֵגְזָן ס"ת פִּינוֹן דְּלֹא מַעְלֵי לִיה אָסוּר אֲלָמָּא מַעְלִין דְּוִקָּא וְאִיִּדִי דְּתַנָּא
רִישָׁא סְפָרִים לֹוקְחִים תוֹרָה דְּוִקָּא תוֹרָה וְלֹא סְפָרִים תַּנָּא סִיפָא נְמִי סְפָרִים לֹא יִקְחוּ
מִטְּפָחוֹת וְלַעוֹלָם אֲפִילוֹ סְפָרִים לֹא יִקְחוּ בְּדַמִּיהֶם סְפָרִים אֵלָּא תוֹרָה מִיָּהוּ קַשְׂיָא לָן הֵהִיא
דְּאִין מוֹכְרִים שְׁל רַבִּים לִיחִיד הָא שְׁל רַבִּים לְרַבִּים מוֹכְרִים וְאֵע"פ שְׂאִין מַעְלִין הַדְּמִים
דְּאִי מַעְלִין הַדְּמִים הָא וְדַאי אֲפִילוֹ שְׁל רַבִּים לִיחִיד מְצוֹ מְצוּבְנֵי מִשׁוּם דְּעֲלוּי עֲדִיף כְּדַמּוֹכַח
בְּגִמְר'.

ותירץ הר"ז ו"ל דכל דבר שעומד בקדושתו לא בעינן עילוי פגון של רבים לרבים פגון דקאי בקדושתיה לא בעינן עלוי ורישא דמתניתין דבעי עלוי ה"תם בדבר שאינו עומד בקדושתו איירי.

וספרים לוקחים ס"ת דאמרינן דבעיא עלוי ה"תם אותם ספרים לא קימי בקדושתיהו דשל רבים ליחוד גינהו. ובגמ' נמי דקא בעי עלוי גבי מהו למפור ס"ת ישן ה"תם שמוכרו מרבים ליחיד וכי תימא הניחא לר"מ דקא חשיב פחיתת קדושה מרבים ליחיד אבל לרבנן דאמרי ליה אף לא מעיר גדולה לקטנה בתמיה דכי היכי דמעיר גדולה לעיר קטנה לא נפקא מקדושתיה הם הכי נמי מרבים ליחיד א"כ היכי משפחת לה בספרים דתיפוק ליה מקדושתיה הא לא קשיא דהאי אמרו לו דרבנן לא באו לחלוק על ר"מ אלא להוסיף על דבריו וה"ק א"כ שהודית לנו דמרבים ליחיד גרע קדושתיה ה"נ מגדולה לקטנה דגרע מקדושתיה ואין יכולין למפור דרבנן מכולהו סבירא להו דהוי גריעה קדושה וכן פתב הרב"ד בתשוב' שאלה.

גמרא זו דברי ר' מנחם בר' יוסי סתימתאה בהדיא תניא בתוס' דמגלה דהוא אמרה: בתעניות ובמעמדות. פדתנן במסכת תענית מוציאין את התיבה לרחוקה של עיר: אקראי בעלמא.

אינו תדיר. פיקסא בית הכנסת לוקחין תיבה לא שנו.

שיכולין בני העיר למפור בהכנ"ס: אלא של כפרים אבל של פרקים. הניא ליה דרבים והפל בעליה ואין בני העיר לבדם בעליה ולא מצו מזבני לה: לא שאנו.

שאין מורידין הדמים מקדושתו ולוקחין בדמיו בית הכנסת ולא דבר של חול: אלא שלא מקרו ז' טובי העיר וכו'. אלא שהודיעו להם ומקרו על דעתם אבל מקרו ו' טובי העיר במעמד אנשי העיר.

מותרין הדמים: למשתי בהו שכרא. דפקעא ליה קדושתיה לגמרי ויצא לחולין.

[דף כ"ו ע"ב] רבינא הנה ליה ההוא תילא וכו'. פתב הר"א נראה לי כי רבינא הנה חושש שפא יפשו עו בדמים מלקנות בהם דבר קדושה לפיכך א"ל רב אשי זבניה מז' טובי העיר. ויש מי שרוצה לומר שאין מותר ללוקח להשתמש בו עד שיקנו בדמים דבר המקודש: [לא לסתור אינש בי כנישתא כו'. גרסינן בב"ב ד"ג ע"ב.]

והג"מ דלא חזי ביה תינוהא אבל חזא ביה תינוהא סתר ובני לה פי הא דרב אשי חזא ביה תינוהא בבי כנישתא דמתא מחסיא סתרה ובניה ולא] אפקיה לפוריה מיניה עד דתקון שופכי.

אע"ג דתנן לקמן אין אוכלין בהן ואין שותין בהם ואין נוהגין ביה קלות ראש. איכא למימר דהכא מיירי בבית שהיה סמוך לאותו בהכנ"ס וכן י"ל בפרק ערבי פסחים גבי אותן בני אדם שקדשו בבית הכנסת דלאו דוקא בבית הכנסת אלא בית הסמוך לבית הכנסת אבל ליכא למימר שבתמי כנסיות של ככל על תנאי היו עשויות כדאמרינן לקמן דהא כל זמן שהו בקדושתו לא שייך בהו על תנאי הו עשוין כדאשכחין לקמן שלא היו רוצים ליכנס ביה מפני המטר אי לא משום שמעמא בעיא צלותא: חלופא וזבונא שרי.

שְׁחֵלָה הַקְדוּשָׁה [עַל הַחֵילוֹף אוֹ עַל הַדְּמִים] וּמִוֹתֵר לִישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ: לְבָנֵי. לְבָנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת: בְּחֻדְתִּי.

לְבָנִים חֲדָשׁוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְאֶפְי' לְמֵאן דְּאָסֵר תְּכַרִּיכֵי הַמֵּת בְּהַזְמָנָה ה"מ פְּגוֹן אוֹרֵג בְּגַד לְמַת דְּמַפְיִןן שֶׁהוּא אָרוֹג מִיָּד הוּא רָאוּי לְפָרְשׁוֹ עַל הַמֵּת אֲבָל לְבָנִים מְחוֹסְרִין עֲשִׂיָּה וְתִקּוּן וְלְבָנוֹתָן בְּחוּמָה הִילְכָה פְּשֵׁה־לְבָנִים מוֹכְנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת הֵנָּה לִיָּה פְּטוּנָה פִּשְׁתָּן לְאֵרוֹג לְמַת דְּלִיכָא מֵאן דְּאָמֵר בְּהָא הַזְמָנָה מִילְתָּא הִיא: מִתְנָה.

פִּירֵשׁ הַר"ב ז"ל מִז' טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר דְּבִאֲנָפָא אַחְרֵינָא לֹא מִשְׁפַּחַת מִתְנָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת דְּקָא הוּיָא לָהּ מִתְנָה פְּמִכִּירָה לְמִשְׁתֵּי שְׂכָרָא. וּמֵאן דְּאָסֵר.

לֹא מִשּׁוּם דְּלִית לָהּ רְשׁוּתָא לִז' טוֹבֵי הָעִיר לִיתָן בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּמִתְנָה אָסֵר דְּהָא אָמְרִין לְעִיל דּו' טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר בְּכָל מִיָּדֵי אִית לָהּ רְשׁוּתָא אֲלָא מִשּׁוּם הִכֵּי אָסֵר דְּלֹא אָפְשֵׁר לִיָּה לְמַקְבֵּל מִתְנָה לְאִשְׁתַּמוּשֵׁי בֵּיהּ: דְּאִמְרֵי תַּפְקֵעַ קְדוּשְׁתִּיהּ וּמֵאן דְּשָׂרֵי אֵי לֹא וְכו' הַדֵּר הוּיָא לִיָּה מִתְנָה פְּזַבִּינֵי.

וּמִוֹתֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ: פְּוֶרְסָא. בֵּימָה שֶׁל עֵץ שְׁקוּרִין אֶלְמִיבְרֵי: תְּשִׁמִּישׁ דְּתְשִׁמִּישׁ הוּא. שְׁפּוֹרְס מְפָה עָלֶיהָ וְאִח"כ נוֹתֵן ס"ת עָלֶיהָ. תִּיבּוּתָא דְּאִירְפֻט.

אָרוֹן שְׁנַתְקַלְקַל וְחִבְרִירו מְנַעֵל הַמְרַוּפֻט. מְלַמֵּד שֶׁשְׁפָתֵי זְקָנִים מִתְרַפְּטוֹת: זְבוּלֵי.

סָבִיב הַסְפָּר עוֹשִׂים מְסַגֵּרַת עוֹר בְּגוֹבָה הַסְפָּר כְּדֵי לְשַׁמּוֹר הַסְפָּר עַנְיָן מְדוֹר כְּמוֹ יְזַבְּלֵי אִישִׁי: קוֹמְטְרֵי. אַרְגָּזֵי: אֶפְיִלוֹ שׁוֹנָה הַלְכוֹת.

שֶׁלֹּא שִׁמֵּשׁ ת"ח: מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי רַבָּנָן. לְעֲשׂוֹת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת בֵּית הַמְדָרְשׁ.

גְּרַסִּין בְּב"ב פֶּרֶק הַשְּׁוֹתֵפִים דִּי"ג ע"ב תְּנִיָּא מְדַבֵּק אָדָם תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתּוּבִים כֹּא' דְּבָרֵי ר' מֵאִיר ר' יְהוּדָה אוֹמֵר תּוֹרָה בְּפָנֵי עֲצָמָן נְבִיאִים בְּפָנֵי עֲצָמָן וְכַתּוּבִים בְּפָנֵי עֲצָמָם. וְחֻקִּים אוֹמְרִים כָּל א' וְא' בְּפָנֵי עֲצָמָן וְאָמֵר ר' יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּבִיתֹאס בֶּן זִוְנִין וְכו'.

וְהָא דְּתַנִּיָּא הָכָא. [דָּף כ"ד ע"א] מְנִיחִים תּוֹרָה עַל גְּבֵי נְבִיאִים וְכַתּוּבִים וְאִין מְנִיחִים נְבִיאֵי וְכַתּוּבִים עַל גְּבֵי תּוֹרָה אֲתִיָּא שְׁפִיר לְכָל הַנִּי תְּנִיָּא דְּהֵתָם דְּלֵר' מֵאִיר אָסוּר לְהַנִּיחַ לְפִי שְׁעָה זֶה עַל גֵּב זֶה פִּינּוֹן שְׁאִינּוֹ מְדוּבְקִין אֲבָל הִיכָא שֶׁהוּא מְדַבְּקוֹן יַחַד כְּדֵי לְשׁוּמְרוֹן מוֹתֵר וְאֶפְי' לְרַבָּנָן נְמִי דְּאָמְרֵי כָּל נְבִיא וְנְבִיא בְּפָנֵי עֲצָמָן אִיכָא לְמִימֵר דְּאֲתִיָּא שְׁפִיר דְּסָבְרֵי אִיפְכָא מְדֵר' מֵאִיר דְּלְדָבֵק אָסוּר אֲבָל נְבִיא עַל נְבִיא מוֹתֵר לְהַנִּיחַ וְלֵר' יְהוּדָה נְמִי אִיכָא לְמִימֵר דֹּא ע"ג דֹּאִית לִיָּה הָכָא נְבִיאִים בְּפָנֵי עֲצָמָן וְכַתּוּבִים בְּפָנֵי עֲצָמָן הֵתָם גְּבֵי לְהַנִּיחָם זֶה עַל זֶה אִין שׁוּם חֵילוֹק שֶׁל קְדוּשָׁה בֵּינֵיהֶם.

וְנִרְאָה דְּהִלְכָה כֹּר' מֵאִיר דְּשָׂרֵי לְדַבֵּק פּוֹלָן יַחַד מְדַעֲשֶׂה רַבִּי מַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ: אִין מוֹכְרִין. לְכַתְחֵלָה: אִינוֹ רוֹאֵה סִימָן בְּרַכָּה.

בְּאוֹתָן דְּמִים: וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהוֹן. [אָמֵר רַבָּא לֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׁמַכְרוּ וְהוֹתִירוּ].

מְכָרוּ אַחַד מִן הַקְדוּשׁוֹת הַלְלוּ וְלִקְחוּ מִמְקַצַּת הַדְּמֵי קְדוּשָׁ' אַחֲרַת וְהוֹתִירוּ מֵהוֹן: אֲבָל גְּבוּ. מַעוֹת מִן הַצְּבוּר לְצוּרָה ס"ת וְקִנְאוּהוּ וְנוֹתְרוּ בְּיָדָם מִן הַמַּעוֹת מוֹתֵר לְעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ מוֹתֵר כָּל חֻפְצָם שְׁהָרֵי עֲדִינּוֹן לֹא בָּא לְכָלל קְדוּשָׁה: אֲבָל הַתְּנוּ.

ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר מותר ואע"פ שלא מכרו אותן ז' טובי העיר ושאלו מכרו הן במעמד אנשי העיר אעפ"י שלא התנו יכולין הן לעשות בכל הדמים כל חפצם: נותנין. להוציא את עצמם מן החשד.

פרשא דמתא. בני העיר שוכרין רוכב סוס שהוא מזגמן להו לשלחו אל מושל העיר קשיצטרכו: [דף כ"ד ע"ב] חבר העיר.

חכם המתעסק בצרכי הצבור. מתניתין אין מוכרין את של רבים וכו' אין מוכרין בית הפנסת אלא על תנאי וכו'.

רבינו אפרים פירשה בבית הפנסת של יחיד והוצרך לפרש כה משום דקשיא ליה דר' מאיר אדר' מאיר כיון דאמר ר' מאיר דאין מוכרים משל רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו על מה צריך תנאי הלא הוא עומד בקדושתו לעולם.

ורש"י ז"ל פי' בבית הפנסת של רבים לרבים ומשום דנרא' כמזלזל כשמחליפין אותו ומסלקין את עצמן ממנו. ולי נראה מתניתין מילי קתני מעיקרא קתני' שאם מכרו בני העיר בית הפנסת לחלל על הדמים יש להם באותן דמים לעלות בקדושה כדקתני בית הפנסת לוקחים תיבה.

ואם מכרו בית הפנסת להעמידו בקדושתו עושין בדמיו כל צרכו ובזו אסר ר' מאיר למכור את של רבים ליחיד אבל את של רבים לרבים מותר ועושין בדמיו כל צרכו וכל זה בשלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר שאלמלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אעפ"י שמכרוהו לחלל קדושתו על הדמים אפי' לשמות שחר באותן הדמים מותר ובתר הכי קתני אין מוכרין בית הפנסת אלא על התנאי כשמוכרים אותו לעלות בדמיו ולחלל קדושתו בקדושת הדמים חוץ מד' דברים. הללו.

[דף כ"ח ע"א] מפשילין. גודלין וה"ה לכל מלאכה אלא שהפשלת חבלים צריך מקום רחב ידים וב"ה בית גדול הוא וראוי הוא לכך: מפני עגמת נפש מניחין אותו לעלות עשבים כדי שתהא עגמת נפש לרואים שיזכרו את ימי בנינו ואת שהיו רגילין להתאסף שם.

גמרא במה הארכת ימים. באיזו זכות: ואין מפשילין בתוכן חבלים.

לאו דוקא נקט חבלים אלא כל מלאכה נמי אסורא למעבד בבית הפנסת דכל מלאכות קלות ראש הוא אלא להכי נקט הפשלת חבלים לפי שבית הפנסת רחבה וברחבה דרפן של בני אדם להפשיל חבלים הרב אבי ז"ל.

[דף כ"ח ע"ב] ואין נאותין בהם. ואינו מתקשטין בהן: על תנאי.

על מנת שישתמשו בהם נראה שפירש רש"י ואפי' בישובן יכול אדם להשתמש בהן שבשעת בנין התנו בהן. ואעפ"י שעל תנאי שישתמשו בהם הם עשויין: אין מחשבין בהן כדמפרש ואזיל מפני שהוא קלות ראש ולא מהני ביה תנאי.

וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁים עַל תְּנַאי הֵם עֲשׂוּיִם שְׂבַחְוֹרְבָנָן לֹא יִהְיֶה בָּהֶם קַדְוֶשָׁה לְשׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם
וְאֵעִפִּי שְׁעַל תְּנַאי הֵם וְלֹא־חֵר חֲרָבָן נִקְל בָּהֶן אִפְ"ה אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן עַכְשָׁיו הֵיא קְלוֹת
רֹאשׁ דְּחֻשְׁבוֹנוֹת: זִלְחָא דְמִיטְרָא: זָרַם מַיִם: צִילוּתָא.

דַּעַת צְלוּלָה. אִי־צִטְרִיף לִיה לֹא־יֵנֶשׁ וְכו'.

כִּינּוּן שְׂאִין נְכַנְסִים בָּהֶן אֲלֵא לְצוֹרֵף אִם הוֹצֵרֵף נִקְרָא אֲחַד מִבֵּית הַפְּנֹסֶת מַה יַעֲשֶׂה: מִיתָא
אָתוּ. בָּאִי בָּאוּ.

[דַּר כ"ט ע"א] פִּי־סְקָא וְאִין עוֹשִׁין קַפְנֻדְרִיָּא וְכו'. גְּמָרָא אֲדַמְקִינְפָּא הֲדָרִי וְאִיעוֹל בָּהָא.

בְּעוֹד שְׂאִיקִיף שׁוֹרוֹת הִלְלוּ אֲכַנְס דְּרָף הַבֵּית הַזֶּה וְאֲקַצֵּר דְּרָפִי מִמְּבוּי לְמְבוּי וּבַהֲכַנְס
בָּהֶם וְלֹא יִדְעָתִי עַל מַה הַשְּׂמִיט הֲרַב ו"ל מִלְכָּתוֹב לְהָא דֵּא ר"ר אָבָהוּ עָלָה אִם הִיָּה שְׂבִיל
מַעֲיָקְרוּ מוֹתֵר: וְהָא דֵּא ר"ר חֲלָבוּ א"ר הוֹנָא הַנְּכַנְס לְבֵית הַפְּנֹסֶת לְהַתְּפַלֵּל מִצְוָה לַעֲשׂוֹת
קַפְנֻדְרִיָּא שְׂנַאֲמַר וּבְבוּא עִם הָאֲרִץ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי יי'.

הַזְּפִירָה בַּמַּס' בְּרַכּוֹת פְּרָק הַרְּוָאָה. מִתְּנִיתִין קוֹרִין בְּפְרָשֶׁת שְׂקָלִים.

בְּאֲדָר כְּדִי שְׂיִקְרִיבוּ בֵּא' בְּנִיסוֹן מִתְּרוּמָ' חֲדָשָׁה: וּמִפְּסִיקִין לְשַׁבַּת אַחֲרָת. לְעוֹלָם אִם חָל
ר"ח אֲדָר בְּתוֹף הַשַּׁבַּת בְּשַׁבַּת שְׁל אַחֲר ר"ח מִפְּסִיקִין כְּדִי שְׂתִּתָּהּ פְּרָשֶׁת זְכוֹר בְּשַׁבַּת
הַסְּמוּכָה לְפוּרִים מִשׁוּם דְּבַעֲי לְמַקְרִי תְּמַחָה אֶת זְכָר עֲמֶלְק סְמוּךְ לְמַפְלֹתוֹ שְׁל הַמֶּן שְׂהִיָּה
מַעֲמֶלְק: וְשַׁבַּת שְׂנִיָּה שְׁל אֲדָר.

שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת א"נ בְּתוֹף הַשַּׁבַּת. שַׁבַּת שְׂנִיָּה.

שַׁבַּת סְמוּכָה לְפוּרִים. בַּג' פָּרָה אֲדוּמָה.

כְּדִי שְׂיִטְהֵרוּ טְמִיאֵי מִתִּים עֲצָמָן לְפָנֵי הַפְּסַח: בַּד' הַחֲדָשׁ הַזֶּה. מִשׁוּם ר"ח גִּיסוֹן וּבְגִמְרָ'
מִפְּרָשׁ אִיזוּהִי ג' וד' וּבִתְלֻמוֹד יְרוּשָׁלַּיִם מִפְּרָשׁ בְּדִין הוּא שְׂתַמְקֻדִים פְּרָשֶׁת הַחֲדָשׁ לְפְרָשֶׁת
פָּרָה אֲדוּמָה שְׂהִרִי בֵּא' בְּנִיסוֹן הוּקַם הַמִּשְׁפָּן וּבִשְׁנֵי לוֹ שְׂרַף אֲלַעֲזָר אֶת הַפָּרָה אֲלֵא מִתוֹף
טְהַרְתָּן שְׁל יִשְׂרָאֵל הַקְּדִימָה הַיְלִכְפָּה כָּל כַּמָּה דְּמַצִּינּוּ לְסַמּוּךְ פְּרָשֶׁת פָּרָה אֲדוּמָה לְפְרָשֶׁת
הַחֲדָשׁ סְמַכִּינּוּ: בַּה' חוֹזְרִין לְכַסְדָּרָן.

לְאוֹתוֹ סֵדֵר שְׂהִיּוּ רְגִילִין קוֹנָם לְכֹן פִּירֵשׁ ר' יִרְמְיָה לְקַמְּן לְסֵדֵר הַפְּטָרָת אֲבָל פְּרָשֶׁת הַיּוֹם
אִין מִפְּסִיקִין: לְכָל מִפְּסִיקִין. פְּרִי־שְׂנָא בְּגִמְרָ' שְׂמַפְסִיקִין הַפְּטָרָת הַיּוֹם וּמִפְּטִירִין בְּעַנְיָן
הַמְּאֹרְע: לְרֹאשֵׁי חֲדָשֵׁי וְכו'.

אֲבָל בַּפ' הַיּוֹם לֹא לְכָל מִפְּסִיקִים אֲלֵא פְּעָמִים מִפְּסִיקִין וּפְעָמִים אִינּוּ מִפְּסִיקִין פְּעָמִים
מִפְּסִיקִין בְּכָל הַמוֹעֲדוֹת וּפְעָמִים אִינּוּ מִפְּסִיקִים כְּגוֹן בַּד' פְּרָשִׁיּוֹת וּכְגוֹן בְּרֹאשֵׁי חֲדָשֵׁים
בְּחַנּוּכָה וּפוּרִים לְבַנֵּי ט"ו שְׂאִם חָלוּ בְּשַׁבַּת אִין מִפְּסִיקִים פְּרָשֶׁת הַיּוֹם.

אֲבָל הַפְּטָרָת הַיּוֹם לְעוֹלָם מִפְּסִיקִים וּמִפְּטִירִין בְּעַנְיָן הַמְּאֹרְע: בְּתַעֲנִיּוֹת וּבְמַעֲמָדוֹת. פְּרָשׁוּ
בַּגַּמ' דְּתַעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת שְׂהֵן בְּחוֹל וְאִין בְּחוֹל הַפְּטָרָה כְּדִי שְׂנַאֲמַר שְׂנַפְסִיק הַפְּטָרָה
וּנַפְטִיר בְּעַנְיָן הַמְּאֹרְע הַפְּסִקְתָּן הִיא הַפְּסִקְתָּ הַפְּרָשָׁ' שְׂמַנִּיחִים פְּרָשֶׁת הַיּוֹם וְקוֹרִין
בְּפְרָשֶׁת הַתַּעֲנִיּוֹת אוֹ הַמַּעֲמָדוֹת וְהָא כְּדֵאִיתָא וְהָא כְּדֵאִיתָא לְכָל מִפְּסִיקִים דְּרִישָׁא קָאִי
בְּהַפְּסִקְתָּ הַהַפְּטָרָה כְּדְפְרָשִׁין לְעִיל.

ותענייות ו ומעמדות שהן בחול ואין בחול הפטר' הפסקתו היא הפסקת הפרש' [דף ל' ע"א] גמרא [באלפסי] ואפי' ט"ו וכו' מקדימין וקורין בפרשת זכור בשבת שעברה ומשפחת לה פשחל ר"ח ניסן להיות באמצע שבת שלפני ר"ח ניסן קורין לפרשת החדש ובשבת שלפני אותו שבת שהיא לפני ר"ח ניסן קורין בפרשת פרה ואותה שבת היא סמוכה לפורים מאתריה אבל אם חל ר"ח ניסן להיות בשבת הויא לה שבת של פרשה ג' שבת הסמוכה לר"ח ניסן לפי שבאותה שבת עצמה קורין פרשת החדש ובשבת הסמוכה לה מלפניה שהוא ביום כ"ג לחדש קורים בפרשת פרה ואותה שבת אינה סמוכה לפורים מאתריה שהשבת הסמוכה לפורים היא י"ו לחדש ומפסיקין בה כדי שנקרא פרשת פרה לשבת הבאה שהיא ביום כ"ג לחדש ופרשת החדש לשבת האחרת שהיא ביום ר"ח ניסן.

[דף ל' ע"ב] באלפס פסקא בה' חזרין לכסדרן. לסדר הפטרות אבל פרשת היום אין מפסיקים נקוט האי סימנא בידך וכו'.

מתניתין בפסח בפרשת הסועדות וכו'. בגמ' אמרינן דהאינדנא לא כמתניתין נהגו עלמא וכולהו פרשיות דמועדות והפטרותיהן מפרש בגמרא.

[דף ל"א ע"א] גמרא והאינדנא נהגו עלמא למקרי מש"ף תור"א קד"ש בכספ"א פס"ל במדבר"א של"ח בוכר"א פתב הרב"ב ד"ל הנינו טעמא דלא קרינן שלח פתר קדש פסדר הפתוב בתורה משום דביום הז' בעי' למקריה וביום הז' היתה קריעת ים סוף ואמרו שירה כמו שפירש רש"י בפירוש החומש.

ותורח הנינו טעמא דקדים פתר מש"ף דהנינו ביום שני משום דכתיב בה וספרתם לכם ממחרת דהנינו ביום שני. וזה הסדר פשחל הפסח בא' ג' ז אבל חל בה' הסדר מש"ף תורא פסל במדברא קדש בכספא שלח בוכרא.

בעל העיטור. ומוציאין בכל יום שני ספרי תורה וקורין בא' על הסדר הזה ובשל מוסף קורין בחודש הראשון.

בעצרת ביום טוב ראשון וכו'. מוציאין בכל יום שני ס"ת ובשל מוסף קורין וביום הביכורים: בראש השנה.

מוציאין שני ס"ת וקורין בשל מוסף ובחדש השביעי. ושאר כל ימות החג קורין בקרבנות החג.

ואין מוציאין אלא ס"ת אחת: ביום טוב האחרון של חג קורין כל הבכור. זו היא גירסת הרי"ף.

אבל בספרים שלנו גרסינן בי"ט האחרון של חג קורין מצות וחקים. שמתחילין בעשר תעשר שיש בו כמה מצות.

ואומר כל הבכור עד סוף הסדר ולהכי צריף להתחיל מעשר תעשר משום דסוכות זמן אסיפה היא: למחר קורין וזאת הברכה. משום אסוקי אורייתא: מקרא קרינן ראה אתה אומר אלי.

שִׁישׁ בּוֹ מִצְנוֹת רַגְלִים וְרִמְזוֹ חֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד דְּכַתִּי אֶת חֵג הַמִּצְוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים לְמַדְנוּ מִכָּאן אִיסוּר מְלֶאכָה בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד בְּמַסְכַּת תְּגִיגָה: אִיפְטוּרֵי בְּנִיטָן הָעֲצָמוֹת הַיְבָשׁוֹת. מִפְּנֵי אוֹתָן שִׁיפְצוּ מִמְצָרִים לְקֹדֶם הַקֶּץ וְחָיו בֵּימֵי יְחִזְקֵאל: בְּתִשְׁרֵי וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא בַּיּוֹם בּוֹא גּוֹג.

שְׁאוֹתָה מְלַחֶמָה תִּהְיֶה בְּסוֹפוֹת. מִתְּנִיתִין בְּפוּרִים וְיָבֵא עֲמֶלֶק.

ואע"פ שִׁשְׁנֵינוּ אֵין פּוֹחֲתִין מַעֲשֶׂרָה פְּסוּקִים הֵא פְּרִיף בִּירוּשְׁלַמִי וּמִשְׁנֵי שְׁנָיָא הִיא שְׁהוּא סִדְרָן שֶׁל יוֹם פִּי' פִּינּוֹ דְּסִלִּיק עֲנִינָא פּוֹחֲתִין: בְּמַעֲמָדוֹת. שְׁהִיו עוֹמְדִים עַל הַקֶּרְבָּן בְּשַׁעַת הַקֶּרְבָּתוֹ: בְּרִכּוֹת וּקְלָלוֹת.

לְהוֹדִיעַ שְׁעַל עֶסְקֵי הַחֲטָא פְּוֹרְעָנוֹת בְּאֵה לְעוֹלָם. בְּשְׁנֵי וּבְחַמְשֵׁי קוּרִין פְּסִדְרוּ.

בְּעֲנִין סִדְר פְּרִשְׁיוֹ וְתַנְאֵי פְּלִיגֵי בְּבְרִית' הִיכָא מִתְחִיל בְּשְׁנֵי וּבְחַמְשֵׁי: וְאֵין עוֹלָה מִן הַמְּנִינָן. כְּשִׁיגִיעַ יְמֵי הַמוֹעֵד יִחְזְרוּ וְיִקְרְאוּ מַה שֶׁקְּרָאוּ בְּשַׁבָּת זוֹ.

שְׁנַאֲמַר וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ וְגו'. אֲפֹלָא מִתְּנִיתִין קָאֵי לְלַמּוֹד מִכָּאן שְׁמַצְנָה לְקִירוֹת בַּיּוֹם הַמוֹעֵד מַעֲנִין הַמוֹעֵד.

גְּמָרָא שַׁבָּת רֵאשׁוֹנָה בְּנִירוֹת דְּזַכְרִיָּה. לְפִי שְׁעִיקָר נְבוּאָת זַכְרִיָּה הָיְתָה בְּבֵית שְׁנֵי וּבְבֵית שְׁנֵי נַעֲשֶׂה הַנֶּס אֲנּוּ מְקַדִּימִין גִּירוֹת דְּזַכְרִיָּה לְגִירוֹת דְּשַׁלְמָה.

[דף ל"א ע"ב] מוּסַר יְיָ בְּנֵי אֵל תִּמְאָם וְגו'. וְהַמְּפָסִיק בְּהֵם מִרְאָה בְּעֲצָמוֹ שֶׁקָּשָׁה בְּעֵינָיו לְקִירוֹתָן: ר' יְהוּדָה [אוֹמַר] מְקוֹם שֶׁמְּפָסִיק וְכו'.

כְּמוֹ שְׁאֲנוּ נוֹהֲגִין הַיּוֹם וְהֵינּוּ דְּאִמְרִינָן בְּמִתְּנִיתִין אֵין עוֹלָה לְהֵם מִן הַחֲשָׁבוֹן. [דף ל"ב ע"א] פּוֹתֵם וְרוֹאֶה וְכו'.

טַעְמָא דר' מֵאִיר כְּדֵי שְׁלֵא יֵאמְרוּ בְּרַכָּה כְּתוּבָה בַּתּוֹרָה (וְכֵן) וְהִלְכָה כר' יְהוּדָה. כְּתַב הַרְב רַבִּינוּ מֹשֶׁה ז"ל דְּוָקָא בְּבְרַכָּה רֵאשׁוֹנָה הוּא דְּהִילְכְתָא כר' יְהוּדָה.

[דְּאֵינּוּ] צְרִיף לְגַלּוֹל קְשָׁמְבְּרוּף אֲכַל בְּבְרַכָּה אַחְרוֹנָה צְרִיף לְגַלּוֹל דְּפְלוּגְמָא דר' מֵאִיר ור' יְהוּדָה לֹא הָנִי אֵלָא בְּבְרַכָּה רֵאשׁוֹנָה כְּדִקְתָּנִי וְחֹזֵר וּפּוֹתֵם וְקוֹרָא וְלֹא מִיִּירֵי בְּבְתְרִיתָא אֵלְמָא ר' יְהוּדָה לֹא פְּלִיג אֵלָא בְּקַמְיִיתָא וְלֹא נִהָר דְּטַעְמָא דר' יְהוּדָה בְּתַרְנִייהוּ שְׁנִיף דְּמַפְרֵשׁ טַעְמָא בְּבְרַכָּה לִיכָא לְמִיטְעֵי.

וְכִינּוֹן שְׁפֵן אֵין אוֹמְרִים בְּרִכּוֹת כְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה; הַלּוּחוֹת.

הֵן עֲשׂוּיִין לְסַפְרִים שְׁלָנוּ שְׁאֵין עֲשׂוּיִין בְּגַלְיוֹן. הַבִּימוֹת.

בִּימָה שֶׁל עֵץ שְׁהִיו עוֹשִׂין לְמַלְךָ בְּפִרְשַׁת הַקֶּהֱל כְּדֵאִיתָא בְּסוּטָה. יַעֲמִידְנוּ עַל הַתְּפֵר.

פִּירֵשׁ רַש"י שְׁשָׁם רֵאוּי לְהַדְקוֹ יְפֵה הַגּוֹלָל ס"ת. מַעֲנִין לְעַנּוֹן וְהוּא יְחִידֵי וס"ת מְוַנָּח עַל בְּרַפְיוֹ וְגוֹלָלוּ גוֹלָלוּ מִבְּחוּץ [כו' שְׁאֵם יֶאֱחוּז] הָעַמּוּד הַפְּנִימִי וְיִגְלָלוּ לְצַד הַחוּץ יִתְפָּשֵׁט הַחִיצוֹן וְיִפּוֹל לְאַרְצָן: וְכִשְׁהוּא מְהַדְקוֹ מְהַדְקוֹ מִבְּפָנִים.

שִׂיָּחִזוּ בְּעִמּוּד הַפְּנִימִי וַיִּהְדָּקְנוּ עַל הַחִיצוֹן כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה פּוֹשֵׁט זְרוּעוֹתָיו עַל הַפֶּתַח שְׂמֵצוֹנָה לְהֵרָאוֹת אֶת הַפֶּתַח לְעַם כְּשֶׁמְהַדְקוֹ וְלִפְנֵי שְׂאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה פְּחוֹת מֵעֲשֶׂרָה נֶקֶט וְכַדְגָּרְסִינוּ בְּמִסְכַּת סוּפְרִים.

עֲשֶׂרָה שְׁקָרָאוּ. עֲשֶׂרָה עָרוֹם.

בְּלֹא הַמְטַפַּחַת: תִּיגָלֵל הַמְטַפַּחַת עֲשֶׂרָה שְׁנָאֶסְפוּ וְקָרָאוּ הַג' אוֹ הו' כְּחֹק הַיּוֹם. סְבִיב ס"ת:
וְאֵל תִּיגָלֵל ס"ת.

בַּתּוֹף הַמְטַפַּחַת. סְלִיק פִּינְקָא וְסְלִיקָא מִסְכַּת בְּרַחֲמֵי שְׂמֵיָּא עֵינִין לְעֵיל קוּם דִּי"ט ע"א
שְׂצִינִין לְכָאוּ וְכַתֵּב שֵׁם עֵינִין בְּסוּף הַסֶּפֶר בְּאוֹת אָל"ף אוֹת אָל"ף.

פָּרַק שְׁנֵי דַמְגִילָה [בפ"ק דְּגִיטִין ד'ו ע"א] א"ר יִצְחָק שְׂתִים תִּיבּוֹת כּוֹתְבִין בְּלֹא שְׂרְטוּט
ג' אֵין כּוֹתְבִין. פִּיר"ת בִּס' הַיֵּשֶׁר בְּלֹא שְׂרְטוּט הַעֲלִיּוֹן שְׂאֵין ס"ת וְכ"ש שְׂאָר סְפָרִים
צָרִיכִין שְׂרְטוּט אֲלֵא שְׂיִטָּה רֵאשׁוֹנָ' חוּץ מִן הַמְּזוּזָ' שְׂהֶלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי שְׂצָרִיכָה שְׂרְטוּט
בֵּין כָּל שְׂיִטָּה לְשְׂיִטָּה וְאֵי אֲפִילוּ ג' תִּיבּוֹת נָמִי אֵין כּוֹתְבִין אֲמֵאֵי אֵיִצְטְרִיף הֶלְכָה לְמַשָּׁה
מְסִינֵי בְּמְזוּזָה וְהָא דְאֲמָרִינוּ הֵכָא (דט"ז ע"ב) מְלַמֵּד שְׂצָרִיכָה שְׂרְטוּט כְּאֲמַתָּה שֶׁל תּוֹרָה
הֵינּוּ כְּמְזוּזָה שְׂיִשׁ בָּהּ מְלָכוֹת שְׂמִים תִּדַּע דְּהָא אֲמָרִינוּ הֵכָא (דִּי"ט ע"א) נִקְרָאת סֶפֶר
וְנִקְרָאת אֲגָרָת.

נִקְרָאת סֶפֶר שְׂאֵם תְּפָרָה בְּחוּטֵי כְּשֶׁתָּן פְּסוּלָה כִּס"ת וְאֵי ס"ד סֶפֶר תּוֹרָה צָרִיף שְׂרְטוּט
תִּיפּוֹק לִי שְׂרְטוּעַ מֵהֶתֶם מְשׁוּם שְׂנִקְרָאת סֶפֶר וְלָמָּה לִי דְבָרֵי שְׁלוֹם וְאֲמַת. עוֹד הֵבִיא
רְאֵיהּ מִדְּאֲמָרִינוּ בְּמִנְחוֹת (דל"ב ע"ב) שְׂתַפְּלִין אֵין צָרִיכִין שְׂרְטוּט וּמִי גָרְעֵי מִכָּל
הַסֶּפָּרִים.

וּא"ת שְׂהֶלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי הוּא הָא לֹא חֲזִינֵן בְּגִמְרָא הֶלְכָה בְּתַפְּלִין כָּלֵל וְכִי גְמִירֵי
בְּמְזוּזָה הוּא דְגְמִירֵי שְׂהֵיא צָרִיכָה שְׂרְטוּט. אֲבָל רַש"י ז"ל פִּי הֵכָא דְמַגְלָה כְּאֲמַתָּה שֶׁל
תּוֹרָה הֵינּוּ ס"ת עֲצָמוּ וְכֵן מְשַׁמַּע בִּירוּשָׁלַיִם נֶאֱמַר כָּאֵן דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאֲמַת וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן
אֲמַת קְנָה וְאֵל תִּמְכֹּר הָרִי הֵיא כְּאֲמַתָּה שֶׁל תּוֹרָה מָה זֶה צָרִיכָה שְׂרְטוּט אִף זֶה צָרִיכָה
שְׂרְטוּט.

מָה זֶה נִתְּנָה לְהַדְרִישׁ אִף זֶה נִתְּנָה לְהַדְרִישׁ. וְתַפְּלִין שְׂאֵינָם צָרִיכִים שְׂרְטוּט אֲפֹשֶׁר לּוֹמַר
מִדְּאֲמַר רַחֲמָנָא מְזוּזָה מְכָלֵל דְּתַפְּלִין לֹא צָרִיכֵי שְׂהֶתַּפְּלִין וּמְזוּזָה כֵּינֵן שְׁלֹא נִתְּנָנוּ לְקִירוֹת
בְּהֵן מִן הַדִּין אֵינֵן צָרִיכִין שְׂרְטוּט שְׂאֵין שְׂרְטוּט אֲלֵא בִּס"ת וְשְׂאָר הַסֶּפָּרִים שְׂנִיתָנוּ לְקִירוֹת
בְּהֵן כְּדֵי שְׁלֹא יִתְעַרְבוּ הַשְּׂיטוֹת וְיִרוּץ הַקּוֹרָא בְּהֵן וְאֲתֵיא הֶלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינֵי וְהַצָּרִיכָה
שְׂרְטוּט לְמְזוּזָה אֲבָל תַּפְּלִין בְּדִינֵן עוֹמְדִים וְאֵין צָרִיכִין שְׂרְטוּט כָּלֵל שְׁלֹא נִתְּנָנוּ לְקִירוֹת
בְּהֵן אֲלֵא מְחוּפִין וְטְמוּנִין הֵן בְּעוֹרֵן.

וּמָה שְׂהֶוֹקְשָׁה לוֹ לִר"ת ז"ל אֲמֵאֵי צָרִיף דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאֲמַת בְּמַגְלָה שְׂהֵרֵי נִקְרָאת סֶפֶר
כֵּינֵן שְׂנִקְרָאת אֲגָרָת הֵנָּה אֲמִינָא שְׂאֵין צָרִיכָה שְׂרְטוּט וּמָה שְׂנִקְרָאת סֶפֶר לְהִלְכוּתֵיהּ אֲתֵיא
שְׂאֵם תְּפָרָה בְּחוּטֵי כְּשֶׁתָּן פְּסוּלָה וְלֹא לְשְׂאָר מִקְלֵי לְפִיכָף הַנְּצָרָף לְכַתּוּב דְּבָרֵי שְׁלוֹם
וְאֲמַת שְׂהֶחֱזִירָה לְכָלֵל סֶפֶר נָמִי לְהַצָּרִיכָה שְׂרְטוּט וְה"ה לְעַבְדוֹ וְלְכַתּוּב אֲשׁוּרִית וּבְדִיו.

וְשָׂמָא לֹא הִנְצִירָהּ אֶלָּא לְשִׁרְטוּט שְׁהִייתִי אֹמֵר כִּינּוּן שְׁנִקְרָאת אֲגֵרֶת אֵינָה צְרִיכָה שְׁרְטוּט שְׁבִכָהּ הִיא דּוֹמָה לְאֲגֵרֶת יוֹתֵר מִשְׁאָר הַדְּבָרִים וְהֵתֵם בְּמִס' מְגִלָּה יְרוּש' גְּרָסִינוּ הֶלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי שְׁהִיו כּוֹתְבִין בְּעוֹרוֹת בְּדִיו מְסוֹרָגָל פִּי' מְשׁוֹרְטֵט בֵּין שִׁטָּה לְשִׁטָּה דְּהִינּוּ לְשׁוֹן סִיגוּל בְּכָל מְקוֹם.

וּבְבִרְאשִׁית רַבָּה זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם אֶף הַסִּיגוּל הַסֵּפֶר אָדָם הֶרְאִישׁוֹן לְמַד וְאַשְׁפַּחִית הֵתֵם בְּסִפְרֵי וַיִּקְרָא. קִנּוּצוֹתָיו תִּלְתְּלִים זֶה הַסִּיגוּל.

שְׁחֹרוֹת כְּעוֹרֵב אֵלּוּ הַשְּׁטוֹת. וְהִינּוּ סִיגוּל כֹּל שִׁטָּה וְשִׁטָּה שְׁהוּ עֲשׂוּיוֹת תִּלְתְּלִים וְהוֹרוּ מְקַצֵּת חֲכָמֵי הַצְּרִפְתִּים דְּכִי אֲמַרִינוּ דְּג' אֵין כּוֹתְבִין ה"מ כִּהִי אֵין דְּאֲמַרִינוּ בְּפ"ק דְּגִיטִין בְּנֵי אָדָם הָעוֹלִין מִשָּׁם לְכָאן הֵם קִימוּ בְּעֲצָמָם וַיִּתְּנוּ הַיָּלֵד בְּזוֹנָה וְהַיָּלֵדָה מְכָרוּ בֵּין דְּקָרָא גּוֹפִיָּה מִיִּיתִי א"נ כְּגוֹן דְּאֲמַרִי בְּתִלְמוּד שְׁנֹאֲמַר אֶבֶל בְּמְקוֹם שְׁכּוֹתֵב אֲגָרוֹת הַרְשׁוֹת וּמְדַבֵּר בְּלֵב נְקִיָּה וְנִקְט לִישְׁנָא דְּקָרָא אֵין צְרִיף שְׁרְטוּט שְׁאֵין זֶה קְדוּשׁ שְׁלֹא נִתְכַּוֵּן לְפִסְנֵק אֶלָּא לְלִשׁוֹן צַח וּבִירוּשְׁלָמִי לֹא מִשְׁמַע הֵכִי דְּגְרָסִינוּ בְּפ' בְּנֵי הָעִיר שְׁלַח ר' אֲבָהוּ וְכו' לֹון הָרִי פִּינְסֵנוּ לֵג' לְטוֹרִין וְכו' אֶבֶל תָּמַר תְּמָרְוֹרֶת בְּתִמְרוֹרֶיהָ הִיא עוֹמְדָת וּבְקִשׁוֹ לְמִתְקָה וְלִשְׁנָא צוּרָף צְרָף ר' מוֹנָא מְשַׁלַּח כְּתֵב לֵר' הוֹשַׁעֲיָא רַאשִׁיתָהּ מְצַעֵר מְאֹד תִּשְׁגָּא אַחֲרֵיתָהּ מִשְׁמַע דְּאֶפִּי בְּכִי הֵאֵי גּוֹנָא אֵינוּ רִשָּׁאי לְכַתּוֹב פְּסוּק בְּלֹא שְׁרְטוּט.

רַאִינוּ שְׁנִיגוּ מְקַצֵּת הָעַם לְכַתּוֹב פְּסוּקִים בְּלֹא שְׁרְטוּט אֶפִּי בְּתִלְמוּד וּסְבוּרֵי לּוֹמֵר שְׁלֵהֲפִרְשׁ הַפְּסוּק אוֹ לְהִלְכוֹתָיו מוֹתֵר וְטוֹעִים הֵם דְּהָא ר' אֲבִיָּתֵר (דְּגִיטִין ד"ו ע"ב) דּוֹמִיָּה דְּהִלְכוֹתָיו וְאֲמַרִינוּ נְמִי בִּיבְמוֹת (דְּק"ו ע"ב) וְאֲקִרִינוּהָ מֵאֵי דְּכַתִּיב בְּס' אוֹרִיָּתָא דְּמִשְׁה מֵאֵן יָבּוּ וְגו' וְאֲמַרִינוּ מֵר זּוֹטְרָא מְשִׁרְטֵט וְכַתֵּב לְהוּ וְכֵן הַדִּין נוֹתֵן דְּלָמָּה יֵהָא מוֹתֵר אִם צְרִיף לּוֹ יִשָּׁר וְיִכְתּוֹב אֶבֶל נִרְאָה שְׁפַתִּיבָה זּוֹ שְׁאֵינָה אֲשׁוּרִית מוֹתֵר לְכַתּוֹב בְּלֹא שְׁרְטוּט שְׁלֹא אֲמָרוּ אֶלָּא כְּגוֹן ס"ת וּנְבִיאִים שְׁפַתִּיבְתָן אֲשׁוּרִית אֶבֶל כְּתִיבָה זּוֹ נְדָאֵי מוֹתֵר שְׁאֵינָה כְּתִיבָה כָּלֵל וְלֹא הוֹכְשָׁרָה בְּכָל סֵפֶר הַקְּדוֹשׁ וְעַל דָּא סְמִיף רַבִּינוּ לְמַכְתֵּב כְּתִיבָה זּוֹ בְּלֹא שְׁרְטוּט וְכֵן עֲמָא דְּבַר.

בְּרִיף רַחֲמָנָא דְּסִינְעוּן נְעַמְק בְּשִׁלְמַנְקָה בְּשַׁנַּת מְאֵתִים וּשְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים בְּחֻדְשׁ נִיסָן בִּימ"ק.